

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14— „
 Pe 3 luni . . . 7— „
 Pe o lună . . . 2 40 „
Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40— franci
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA.
 Strada Zeinyi Nrul 11 a:

INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Disciplina de partid

De: **Aurel C. Popovici**

II.

Și un partid este o armată. Căci și el tinde la cucerire și mărire. El vrea să cucerească puterea statului spre a-și pune în practică patrimoniul său de idei, menite a conserva naționalitatea și a-i da puțința de mărire. Și întocmai ca în oștire, așa și într'un partid *cea dintâi cerință e disciplina*. Câte mii de soldați și ofițeri într'o oștire nu vor fi având, dragă Doamne, „idei“! Dar ce s'ar alege din ea, dacă regimentele având și ele ziare, soldații și ofițerii ar critica conducerea, și-ar bate joc de generali, le-ar zice d. e. „Moși Teci autorizați“ ș. a.? Cum adică, de ce nu ar reclama și soldații și ofițerii „libertatea discuțiunii“, „libertatea criticei“ ca mijloc de a scăpăra lumină de idei?... E absurdă o asemenea pretenție? Apoi exact așa de absurdă e și argumentația soldaților și ofițerilor noștri „oțeliți“ când, atacând pe conducători, vin cu „libertatea criticei“! De sigur, într'un partid se poate și trebuie chiar să se facă și critică. *Dar nu în fața soldaților și a subofițerilor! Nu mai ales în fața inamicului!*

Dacă dar un partid care are perspectiva de a fi chemat, într'un timp relativ apropiat, să guverneze țara — și fiecare partid mare și serios o poate avea — face toate sforțările spre a se ține mereu strâns unit și gata de un atac hotărât, cu cât

mai vârtos trebuie să facă asemenea sforțări un partid plâpând într'o țară în care toate celelalte partide mari sunt conjurate în contra lui și aproape nu au alt obiectiv decât să-l compromită, să-l slăbească și, mai mult, să-l desființeze, deoarece el singur ar putea deveni azi-mâine cel mai periculos pentru ele toate împreună?...

Apoi se poate o mai mare idioteție decât când preinși aderenți ai aceluiaș partid târâsc micile lui defecte și mizerii interne în publicitate? Când vorbește despre „libertatea gândirii“ și trebuința „liberei discuțiuni“ *asupra unor chestii pentru cari nici un partid serios din lume nu admite și nu poate admite discuțiunea în publicitate!*

Dar negreșit, ce să mai invoci argumente spre a convinge pe niște fanfaroni cari au publicat și publică articole neroade *în contra solidarității de partid, chiar a solidarității naționale*, neavând absolut nici o idee la ce s'o fi referind principiul libertății discuțiunii. Exact ca și când unii membri ai unei familii ar edita o gazetă spre a-și face părinții și frații de răsul lumii. Despre femeile cari fac asemenea treburi, cei din România zic „că-și dau poalele peste cap“. Iacă „libertatea discuțiunii“ cum o pricep deșteptii noștri „Tribuniști“. Cazul este fără precedent în mijlocul națiunilor cu oarecare cultură. Iar dacă cei

ce se fac vinovați de asemenea nepricepere mai caută să-și drapeze prostia cu pretenții de ordin „cultural“, de ordin „intelectual“, ei devin purși simplu caraghioșii caraghioșilor. Toate acestea în ipoteza că d. e. „oțeliții“ noștri ar fi oameni de bună credință. Dar nu sunt politicește prea inculți ca să putem admite această ipoteză. Și atunci nu rămâne decât concluzia că sunt niște vanitoși de rea credință cari, de dragul unui rol pe care ar vrea dar nu pot să-l țină, — nu ezită a face partidului cel mai mare rău ce i-l'ar putea face dușmanii săi.

Și cum partidul nostru de fapt reprezintă întreg neamul românesc din Ungaria și Transilvania, fapta acestor ambițioși vulgari nu se poate califica decât ca o conștientă tradare națională. Și totți câți mai scuză fapta lor, sunt trădători ca dânșii. Fie cât de puțini, ori cât de mulți, fie oricât de „intelectuali“, oricât de ignoranți. Pentrucă orice membru al unui partid, care își atacă în auzul dușmanilor partidul și conducătorii săi, *comite o tradare*. Un om politic serios, un om cult, un om corect, dacă e nemulțumit de cele ce se petrec în partidul său, caută să îndrepteze lucruri de asemenea natură în întrevederi cu oamenii politici, în conferențe confidentiale, în ședințe de ale comitetului executiv: *în nici un caz însă prin atacuri și injulțe în presă!* Când cineva a ajuns aici, ca să atace și injulțe pe colegii săi, partidul său, el trebuie să-și fi anunțat din timp *retragerea sa din acel partid*. *Acceastă normă o urmează oamenii politici cu oarecare cultură, pentrucă numai ieșind din partid cineva își poate do-*

Din literaturi străine

COPIIUL

(Schită de Roberts)

— Sfârșit. —

Trad. de H. P. P.

Și acelaș lucru zilele următoare. Iarăș și iarăș ochii aceia mari, minunat de albaștri, cari ne priviau ca o întrebare dojenitoare în mijlocul pauzelor noastre din decursul conversației. Ți se pare ridicol, dar era așa: de fapt, ne era rușine, nouă, celor mari, de copilul acesta! Incet pe incetul incepea să prindă vieată conversația noastră. Bolborosirea ocazională a micuțului o descifram și comentam, ba câteodată râdeam cu hohot amândoi de încercările lui colțuroase de a vorbi.

Ah, cât de curat, cât de frumos răsuna râsul ei! Nu l-am auzit de loc până acuma? Cum de s'a întâmplat, că am crezut câteodată că ascult clar de tot, ca din depărtare, tonurile acestea ale râsului ei, cât timp steteam aplecat la pultul meu de scris?

Cu primele zile de primăvară, pline de soare, petrecea „El“ prin grădina, care o puteam vedea prea bine dintr'o ochire de pe scaunul meu din comptoir. Ea era de cele mai multeori cu dânsul. Auziam pașii lui mititei, tip, tip, prin pietriș și apoi pasul ei — acum întindea mâna după el, glasul lui, care cirpea, se lua la întrecere cu corul vrăbiuțelor — acum îl ținea în brațele ei și sărutări multe își trimiteau ecoul până la mine.

Cum să lucrez la o astfel de muzică? Deschideam fereastra: năvălea înăuntru un aer cald, imbalsamat și un fluture se rătăci pe masa mea de scris. Acum ieșea ea de după un *négligé* de dantele elegante, cuprinsă în razele aurii ale soarelui, numai cu fața în umbra rosa a umbreliei.

Cât de sveltă era când păsea! Cât de grațioase mișcările ei! Am fost orb? Zău, mătușile și verișoarele mele au avut dreptate: era — de fapt frumoasă! Un surâs dragălaș îi lămurea trăsăturile feței, era fericită, de sigur, în clipita aceasta era fericită — iară fericirea îi venea dela „copilul ei“!

Se ridică atunci un glas în pieptul meu și-mi spuse lămurit de tot: totuși, ești un monstru!

Mă ridicasem și m'am apropiat de fereastră: — „Zi frumoasă astăzi!“, am strigat afară.

Ah, știu prea bine, că va fi avut efect slab observația mea, rece și prosaică, ca o umbră grea de nor peste un ținut potopit de soare. Ea mi-a răspuns ceva, ce n'am înțeles. Din fața ei mică a dispărut raza de fericire. A ridicat apoi copilul, care cerea cu mânuțele după ea și îl drăgosti în fața mea.

Atunci se născu în mine prima gelozie! Într'adevăr, gelozie, și ce mai gelozie ciudată, care nu putea să fie lămurită asupra obiectului, pe care este geloză! Dacă spunea „El“ „Mama“ ei, îmi dădea o lovitură de cuțit în inimă și gingășiile cu cari potopea ea pe micuț, steteau să mă scoată din sărite. Eram gelos — pe amândoi! Mă durea, că nu luam și eu parte la această dragoste, că nu eram al treilea în legătura aceasta. Voiam să-mi dau osteneala să-mi câștig un drept la dragostea

lor. Vai, am fost prea din topor, copilul păstra totdeauna o sfială față de mine, iară ea — n'am ținut-o cu puterea departe de mine, ani îndelungați?

Odată, la prânz, după un schimb de vorbe, se întâpâni iarăș o tăcere grea între noi. O tăcere mai penibilă decât cele de mai înainte. Eu priviam în jos, la florile farfuriilor de Meissen, cu crețe ușoare de cerbicie între sprâncene. Am simțit însă lămurit că și-a atintit iarăș „El“ ochii săi, cu întreagă mărimea lor, asupra mea. Și așa și ochii ei. Ca și când m'ar fi ars pe frunte aceste patru stele ale ochilor. Și deodată, răsună, fără de veste, în tăcerea cea mare: „Ta-ta!“ Și încă odată, mai tare și mai rezolut: „Ta-ta!“

Am tresărit. „El“ sta și se uita cu ochii lui, îngrijorat, spre mine, așteptând să vadă ce furtună se va deslănțui din pricina acestui „Ta-ta!“ al lui. Fața ei era însă potopită de un roșu înflăcărat și tremura ușor din buzele ei pe jumătate întredeschise.

Peste inima mea năvăli un torent cald, plin de viață. De sigur, nimeni altul, decât ea l-a învățat să zică „Tata!“ De ce nu am sărit de la locul meu, de ce nu m'am repezit spre ea și de ce nu am șters, cu un singur cuvânt, cu o singură îmbrățișare întreagă pustietatea acestor 6 ani pierduți? Un cuvânt la locul său, în clipita aceasta și totul ar fi fost iarăș bine. Nu l'am rostit, eram ca ținut locului. Jos într'un loc al cărții mele de corespondențe, unde băjbăie cifrele, se pot vedea încă lămurit urmele lacrimilor vărsate de mine, de năcăzul ce l-am avut pe mine însu-mi.

Nu mai încăpea indoiială: a intrat un alt

bândi dreptul la o desăvârșită libertate de acțiune politică!

Iar dindată ce ataci organizația partidului și pe șefii tăi de ieri, tu ești adversarul lor și întreg partidul nu te poate trata decât în consecință. A da însă mereu asigurări de aderență la partid și a-l face de răs în gazete, e o faptă nedemnă de un om cu cultură, de un caracter onest, pentru că e fapta ce descoperă pe un vanitos și ipocrit, care e indignat că partidul are mai multă încredere în alții, decât în dânsul și care, totuși, nu are curajul de a trage în mod firesc consecințele din această neîncredere a partidului în priceperea și caracterul său.

Numai cel ce se simte destoinic a forma un nou partid, cu aceleași idei, dar un partid cu mult mai bine condus decât acela în care se află, găsește credit în fața publicului serios. Niciodată însă grandomanii cari, pentru chestii mărunte, dau asalturi publice conducerii, asalturi compromițătoare pentru întregul partid. Tocmai pentru că e atât de greu și de periculos să înființezi un partid mai bun ca cel existent, de aceea condamnă cu atâta severitate toată lumea de bun simț orice atacuri publice ale unora din aderenți îndreptate în contra partidului lor propriu sau a conducătorilor săi. Căci conducătorii reprezintă viața de toate zilele a partidului, masa mare a membrilor neavând nici pretenția, nici puțința de a face politică ori de câte ori trebuința cere.

D. Justh a fost nemulțumit de conducerea partidului în care s'a găsit. A ieșit din el și a format altul. Tot așa d. Take Ionescu în România ș. a. Atunci, și numai atunci, poți să critici partidul al cărui membru fusesseși, pentru că prin formarea unui nou partid tu ai dat dovada că tot era oarecare valoare în tine. Dar numai când izbutești ca noul tău partid, cu cel puțin programul celui vechiu, să-l întrecă pe acesta în rezultate pozitive, în succese politice, în realizarea ideilor, numai atunci fapta ta, ieșirea ta din partid și opoziția ta încontra lui, câștigă o legitimitate morală. Căci numai atunci e evident că într'adevăr binele public

fusesse preocuparea ta, iar nici de cum vanitatea vulgară de a parveni, de a stoarce „cu retoricele sulifi aplausele grele ale canaliei de uliți” și de cafenele....

Comitatul Abaujtorna în contra guvernului. Știm bine că guvernul actual, la venirea sa la putere, s'a știut aranja cât se poate de bine, așa de bine încât mulți credeau că nici o forță lumescă nu va putea creia guvernului greutate în comitate. S'au îngrijit doar din vreme ce de sus ca să-și asigure puterea și în jos, în comitate și municipiile comunale, și spre ajungerea acestui scop li-a stat pretutindena la dispoziție ceata flămânzilor și a tuturor elementelor servile, cu un cuvânt toți aceia cari au fost și sunt „cei mai mari și cei mai sinceri” aderenți ai tuturor guvernelor.

Cu tot zelul mare al celor de sus, comitatul Abaujtorna a dovedit ieri că nu e destul de „organizat”, creaturile servile ale lui Jeszenszky lasă, în ce privește disciplina, foarte mult de dorit în acest comitat. In congregația de ieri s'au ridicat voci aprinse în contra prefectului, din cauza transferării pretorului Pilissy-Nándor. Opoziția îl acuza pe prefect că s'a lăsat răpit de iperzelul său de slugă credincios al guvernului și îl perzcută pe Pilissy numai din cauza vederilor sale politice, fără nici un alt motiv real. Din cauza aceasta Bérczay Gábor propune să i-se voteze prefectului neîncredere. Congregația primește propunerea lui Bérczay cu majoritate de șapte voturi și trece îndată la alegerea comisiei de verificare. Se aleg, firește, numai membri din opoziție, iar candidații prefectului cad toți.

Guvernul ca să atenuze cât de cât efectul dezastruos al palmei ce i-a aplicat comitatul Abaujtorna, se scuză prin mijlocirea unui ziar semi-oficios că propunerea lui Bérczay a aflat nepregătiți pe guvernamentalii din numitul comitat.

Fixăm mărturisirea aceasta prețioasă a guvernului. Va să zică guvernul însuși recunoaște, că în cazuri normale e obiceiul să se pregătească terenul — mijloacele le cunoaștem: corupție și intimidare — pentru toate prilejurile când e chemat poporul la urnă, să-și dea votul „liber și neinfluențat de nimeni”.

Rezultatul definitiv al alegerilor din Croația. Afară de 8 balotaje rezultatul e pretutindena cunoscut. Au fost aleși: 21 guvernamentali, 21 candidați de ai coaliției, 25 partizani ai partidului autonom, 9 poporali, 2 din centru și 2 sârbi radicali. Câte două mandate au câștigat guverna-

mentalii Teodor Peiacevici, Francisc Speveci și poporul Stefan Radici. Coaliția sârbo-croată avea în parlamentul trecut 53 mandate, așadar dispunea de majoritate absolută în cameră, iar azi nici un partid nu are majoritate.

Deputații coaliției și ai partidului autonom din consiliul comunal al orașului Agram au adresat primarului orășenesc o interpelație ținută în termeni aspri în contra atrocităților săvârșite ziua alegerii. Banului Tomașici i-s'a creiat o situație imposibilă prin înfrângerea ce a suferit-o la alegeri. Se zvoneste că după audiența, ce probabil a avut-o azi la ministrul Khuen, banul își va da demisia.

Din Cameră. Ședința de ieri. Grație dorului de răzbanare a lui Polónyi ședința de ieri a durat aproape 9 ore întregi, așa că abia la 7 ore seara s'a putut închide.

S'a continuat discuția asupra bugetului ministerului de culte, luând parte la ea deputați aproape din toate partidele. Cei mai mulți se plâng de insuficiența mijloacelor de maghiarizare, spunând că li-se dă prea puțină atențiune școlilor de stat, cari fără îndoială contribuie mult la creșterea în spirit maghiar a „patrioților”.

Vorbesc Kovácsy Kálmán, Zelenyák, Preszly Elemér și contele Károtyi Mihály.

După pauză le răspunde tuturora ministrul de culte Zichy. Li asigură că nu va cruța nici o jertfă pentru promovarea cultului maghiar și îndeosebi se va îngriji de sporirea școalelor elementare de stat acolo, unde va reclama trebuința.

Ședința de azi. Comedia jucată ieri de Polónyi i-a pus pe gânduri pe bunii noștri patrioți. La ședința de azi au luat deja parte în număr cu mult mai mare deputații din partidul guvernamental.

Primul punct al ordinii de zi e alegerea membrilor pentru delegații, ceace s'a și făcut conform înțelegerii dintre partide. Desbaterea indemnizării încă nu a reclamat timp mult, fiindcă în urma pactului partidele opoziționiste erau obligate să nu-i pună nici o piedecă. Oratorii zilei, Szobeny Antal, Holló, Simonyi-Semadam și Csermák s'au mulțumit să-și exprime numai neîncrederea față de guvern și cu asta afacerea indemnizării a fost tranșată.

După votarea indemnizării s'a continuat discuția bugetului ministrului de culte.

spirit la noi cu sosirea capului buclat, spiritul iubirei — și spiritul acesta mă făcea strein în casa mea proprie. Odăile ei erau iluminate de raze de soare minunate, chiar și când soarele rămânea ascuns, deasupra, după nori. Fețele servitorimei, chiar și obiectele fără de viață, reflectau aceste raze. Numai asupra mea nu voiau să strălucească. Mă simțeam tot mai neplăcut în singurătatea mea. Gelozia creștea mereu, văzând cu ochii, în sufletul meu și-mi da fel de fel de gânduri nebune. Voiam să mă revolt împotriva micului deținător de putere — dar ar fi fost ridicol. Voiam să o silesc pe ea să alege între mine și între el — îndrăznețul de mine! În care parte ar fi ales inima ei?

Odată eram aproape gata să fac pașii necesari să știricesc unde se află mama nefericită, ca să o silesc pe aceasta cu puterea banului să-și ia copilul înapoi — dar pe la spatele nevastei mele? Asta era lașitate din partea mea!

De lucru în comptoir nici nu mai putea fi vorba. Am început să fiu nesigur în privința stării mele sufletești. Trebuie să fi arătat confuz, căci oamenii mă întrebau ce-mi lipsește. Am pretextat o indispoziție.

Razele de soare nu voiau să se ducă și spiritul iubirei a fost mai tare decât mine — m'a dat afară cu sabia lui de foc.

Trebuie să călătoresc pentru mai mult timp, Marta. Glasul meu tremura, când am rostit cuvintele de mai sus. Nevasta mea a observat lucrul acesta prea bine; în ochii ei a tremurat ceva asemănător cu o compătimire înlăcrimată.

Când a fost să ne luăm rămas bun, mi-a întins micuțul: „Nu vrei să spui și copilului nostru adio?”, întrebă ea într'un ton moale, plin de gingășie.

Am luat, de sigur, pe micuț prea bădăran în brațe, căci a început să plângă și s'a apărut din răspuțeri față de gingășile mele. Atunci l-am pus jos și am alergat departe.

Am călătorit în lumea largă, în necunoscut. Ce să vezi: pe lângă tovarășul meu de drum, desgustul, mi s'a asociat în curând, în cele dintâi zile ale călătoriei, alt tovarăș, care-mi declara, fără de înconjur, că sunt un nebun! Mai întâi mi-o spunea pe șoptite, mai târziu însă mi-o spunea tot mai tare, zicând: ești un nebun întreg! La urma urmelor o citeam din jurnalele, cari le aveam dinaintea ochilor, o aflam scris pe muntii albaștri și îmi striga acelaș lucru și țipetul locomotivei. Bine, o credeam și eu, în sfârșit — destul a fost, destul a fost! De ce nu m'am întors pe dată? Ei, nebunul a trebuit să se coacă pe deplin în mine, până ce să poată fi toate bune iarăși.

Am călcat peste pragul casei mele cu inima înviforată. Ce mai tăcere sărbătorească! Nevasta mi-a venit înainte cu ochii înroșiți de plâns:

— „Vai, „El” e bolnav! E foarte bolnav! O să ne moară de sigur!” se tânguia ea.

Am cercat să o domolesc, dar teama ei a fost întemeiată. Am avut încă puțin timp, fără de nici o speranță! În noaptea ultimă am stat amândoi lângă pătuțul lui, ea colea și eu aici, și fiecare din noi ținea o mână de a lui. Cum tresărea

și cum îi bătea pulsul! Tacte repezi, ascuțite, de friguri, și fiecare tact ca o avertisare: iubiri-vă, iubiri-vă — fiți buni! Am simțit amândoi acest tact și am priceput dojana! Ochii noștri s'au găsit, privindu-se adânc și lămurit, printre lacrimile lucitoare, ca o juruință sfântă, făcută pentru întâiaș dată. Cuvintele ar fi fost o pângărire în ceasul acesta.

Apoi i-am făcut patul, afară în pământul cald, de primăvară.

Când am stat apoi pentru întâiaș dată la masa noastră, domnea iarăși tăcerea între noi. Dar o altă tăcere, alta decât aceea pe care a turburat-o micul strein, pierdut acuma pentru noi, cu cuvântul său bolborosit: „Tată”. Dincolo lângă părete, se afla încă scaunul lui cu spetează înaltă și pe scândurita lui odihnea lingura — sceptoru.

Nevasta-mea îmi întinse atunci mâna ei delicată, albă, peste masă: „L-ai avut și tu drag puțintel?” Glasul ei tremura.

— „Nevasta mea, scumpa, draga mea nevastă!” Zăceam la picioarele ei și-i țineam strâns mâinile:

— „Dacă te iubesc, nevasta-mea, scumpa mea!” Și — după primul potop de iubire — arătai cu mâna spre scaunul copilului:

— „A venit, ca să ne învețe ce este iubirea...” am murmurat eu.

— „Și când a terminat cu ce avea să ne învețe, s'a întors din nou la îngerii lui”, adăose ea, printre lacrimi.

Scrisoare deschisă

către părintele dr. Vasile Lucaciu și d. dr. Teodor Mihali

Subscrișii tineri români ne dăm seamă, că deocamdată trebuie să ne reținem dela manifestări de natură politică.

Atunci însă, când ne simțim jigniți în acele sentimente ale noastre, cari ni s'au sădit în suflet în fragedă tineretă de părinții noștri, făcând și noi parte din neamul românesc, nu mai putem fi nepăsători și credem, că avem dreptul de a ne exprima indignarea.

Mai ales recentul articol „Vorbe mari” al poetului Octavian Goga ne-a măhnit adânc și ne-a îndemnat să ne folosim de acest prilej exprimând Domniilor Voastre sentimentele noastre de sincer devotament și adânc respect.

După modesta noastră părere critica obiectivă, principiară și onestă și expresiunea gândurilor curate e binevenită și admisibilă sub orice împrejurări.

Atunci însă, când vanitatea, ambiția, interesele de clică, întunecă mințea și se falsifică faptele, trecutul și intențiunile bărbaților noștri fruntași, dar mai ales când se încumetă să Vă ridiculizeze fără nici o sfială pe Domniile Voastre, cari ați suferit timp îndelungat chiar și robie grea, fiind însăși vieța Domniilor Voastre o intrupare a idealului nostru național:

Noi tinerii, cari știm să ne respectăm tineretă, protestăm energic împotriva acestor acte nedemne și condamnăm aceste ieșiri ale poetului O. Goga, regretând, că autorul „Apostolului” își reneagă acele motive sublimе de inspirație și se solidarizează cu acei indivizi „primenitori”, cari ponegreșc și improașcă fără nici un scrupul pe acei bărbați, pe cari încrederea poporului românesc i-a pus în fruntea afacerilor obștești.

Primiți Domniile Voastre expresiunea celui mai sincer devotament.

Budapesta, 18 decembrie 1911.

George Pășiu cand. med., Aurel Mărginean cand. med., Matei Sofronea stud. med., Demetriu Nagy pharm. abs., Nicolae Stan cand. adv., Octavian A. Medan cand. de adv., Clemente Petrovan cand. de adv., Ioan Popa stud. pharm., Dante German stud. fil. Zoe German stud. in drept. Lazăr Zărculea stud. in drept. Ioan Ciosa stud. in drept. Lică Mircu stud. med. Alex. Murășan stud. in dr. Coriolan Petran stud. in drept și belearte. Traian Leucuta stud. in drept. Aurel Lugoian stud. in drept. George Moisă stud. in drept. Cornel Vaida stud. in drept. Iustin Capșa cand. de adv. Cornel Moisă stud. la acad. com. Emil Deac rig. med. Vasile Pinteia cand. med. Alexandru Balint cand. med. Paul Nicolaevici stud. in drept. Sever Păscuț stud. med. George Cornea stud. fil. Alex. Angur rig. med. Victor Groza rig. med. Ioan Teleguțiu rig. med. Simion Ursu rig. med. Ioan Totoian rig. med. Victor Popovici stud. la acad. com. Liviu Ionaș stud. med. Emil Butuza catihet și stud. phil. Teodor Băbuția rig. med. Virgil G. Biberea stud. med. George Rahavean stud. med. Emil Chețian stud. in drept. George Rădlean stud. in drept. Zaharie Boilă stud. in drept. Aurel Găvrăș stud. in drept. Vasile Filipeac cand. de adv. Cornel Teicu stud. in drept. Nicolae Bulbueu stud. in drept. Nicu Popescu cand. de adv. Cornel Popovici cand. tehn. Ioan Teicu cand. med. Victor Ciurdariu cand. adv. Ioan Moldovan stud. in drept. Eugen Suciu stud. med. George Stefanica stud. in drept. Trifon Lața cand. de adv. Nicolae Căliman cand. med. Ioan de Colbazi cand. de adv. dr. Matei Florian medic. Horațiu Deac cand. de prof. Ioan Fira stud. med. Alexandru Bojina cand. de adv. Leon Bărsan stud.

med. Isidor Runca stud. in drept. D. Prodan stud. in drept.

Afară de tinerii universitari aci iscăliți au mai aderat la această scrisoare deschisă încă alți 15 universitari, cari fiind însă membrii unei instituțiuni, care îi oprește dela orice manifestație publică, nu pot să-și iscălească numele în publicitate.

Aderența lor o păstrăm în arhivul nostru.

Scrisoare din Berlin

Cum se fac alegerile în Germania?

Până când constituția Germaniei stabilește numai principiile fundamentale ale dreptului de alegere, mărginindu-se la norma, ca parlamentul să se compună din astfel de persoane, cari au fost alese prin vot universal, direct și secret, legea de alegeri din 31 maiu 1869 prevede în singuraticile dispoziții, cari au valoare absolută la compunerea acestei corporațiuni. Conform legii pentru alegeri, alegător poate să fie ori și care cetățean german, care a împlinit 25 de ani, exercitând anume dreptul său în acel stat, din alianță, căruia îi și aparține. Femeile n'au drept de vot. Sunt eschiși dela îndreptățirea de-a alege următorii: 1, persoane minore sau cari se află sub curatelă. 2, persoane asupra averii cărora s'a deschis concurs, în răstimpul concursului. 3, persoane sârmane cari primesc un ajutor din fondul săracilor sau din bugetul comunitii sau din cel public, sau a primit un astfel de ajutor în anul ce a premers alegerilor. 4, persoane cărora li s'au detras drepturile civile, în răstimpul pierderii lor. Dreptul de alegere nu se poate exercita (fără de-a fi același absolut) de militari și de persoane cari sunt în serviciul marinii, cât timp ei se află încă sub steag. Eschiși dela votare sunt asemenea și acei cetățeni germani, cari nu-și au locuința în imperiu sau cari din neabăgere de seamă n'au fost introduși în listele de alegători.

Ca deputat poate fi ales fiecine german, care a împlinit 25 de ani și aparține unui stat ce face parte din imperiul german sau din un teritoriu protejorat din partea lui, de cel puțin de un an și tot deodată nu-i eschiș dela dreptul de vot activ. Aleși pot fi prin urmare și acei ce se află în serviciul armatei sub steag, apoi persoanele cari aparțin imperiului dar cari n'au locuința în Germania și cari din greșală n'au fost introduși în lista electorală, deoarece aceștia toți posed dreptul de alegere, fiind însă simpli numai împiedecați în exercitarea lui. Nu pot fi aleși de deputați *suveranii* statelor singuraticе din Germania. Dimpotrivă pot fi aleși — și chiar și cancelarul — membrii consiliului așa numit *Bundesrot*.

Totuși articolul 9 din constituția imperiului prevede, că nimenea nu poate fi totdeodată și membru al așa numitului *Bundesrat* și al parlamentului neputându-se împăca poziția unui membru al *Bundesratului*, care trebuie să voteze totdeauna conform instrucțiilor primite dela guvern, cu a unui deputat al parlamentului, ce e reprezentantul întregului popor și nu e legat nici de-o instrucție și nici de comande! Fiind prin urmare ales de deputat un membru al *Bundesratului* și el primește deputația oferită, în cazul acesta trebuie scos din calitate sa de membru al *Bundesratului*. Mai departe pot fi aleși deputați *senatorii orașelor libere*, deoarece nu singuraticii membrii, ci însuși senatul ca corporațiune, e purtătorul suveranității și conputătorul puterii imperiului.

Numărul deputaților imperiului german, se ridică la 397, dintre cari 236 îi revin Prusiei. Dătătoare de măsură a fost pentru numărul amintit, ideea ca tot de câte 100.000 de suflete. Totodată s'a conziderat un prisos de 50.000 de suflete să fie ales câte un deputat din populația completă a unui stat aliat, ca egal cu 100.000 de suflete. Mai departe, s'a hotărât ca și acel stat a cărui locuitori nu atinge suma de 100.000 de suflete, să aibă voie să-și aleagă pentru sine un deputat. La computare a fost conziderat la timpul său numărul populațiunii care

a servit de bază alegerilor pentru parlamentul ce avea să voteze odinioară constituția. Această computare nu mai corăspunde însă relațiilor contemporane. În orașele mari și în cercurile industriale, cari probează o creștere a populației cu mult mai mare decât în internul țării, singuraticele cercuri de alegere cuprind un număr cu mult mai mare decât 100.000 de alegători, și care e uneori chiar și împătrit. În astfel de cazuri votul singuraticului alegător, trage cu mult mai puțin în cumpănă, ca de pildă în cercurile de alegeri dela țară.

Cercurile de alegeri, în cari sunt împărțite statele aliate, trebuie să fie, cu excepția *exclavelor*, despărțite unele de altele încât privește locul și au să fie într-o cât se poate cât de rotunzite. Apoi fiecare cerc, din care se alege câte un deputat, e împătrit în alte cercuri și mai mici pentru a putea fi astfel ușurată votarea. Fiecare comună, formează de regulă, de sine și pentru sine, un cerc de alegere. Comunele mai mari însă, nefiind permis ca un cerc de alegere să aibă mai mult de 3500 de suflete, se divizează în mai multe părți. Și invers, singuraticе cătune și comune mai mici, pot forma împreunate la un loc, un singur cerc pentru alegere.

Stabilirea alegătorilor dintr-o comună se face prin lista de alogători în care sunt introduși în ordine alfabetică toți aceia, cari au drept de vot. (în orașe sunt angajați după străzi). Lista alegătorilor trebuie expusă publicității în decurs de 8 zile, ca cel puțin patru săptămâni înainte de alegeri, iar explicarea ei cu privire la terminul protestelor, trebuie asemenea să se publice. Protestele împotriva listei electorale se pot face în decursul celor 8 zile, după ce s'au publicat listele și trebuie rezolvate cel mai târziu în decursul celor 2 săptămâni dintâiu, când se închid apoi listele. Numai aceia au drept de alegere, cari au fost primiți deja în listă. Fiecare cetățean, se înțelege, că are drept să aleagă numai dintr'un singur loc. Listele se tipăresc în două exemplare. Primul exemplar dimpreună cu acele ce-i aparțin, îl păstrează primarul comunei, iar al doilea se pune la dispoziția președintelui alegerii, pentru de al folosi la alegeri.

Actul alegerii, e un act public, începându-se la 10 ore înainte de prânz și terminându-se la 7 ore seara. Alegerea e condusă de un președinte sau de locțiitorul său, cari amândoi sunt denumiți în funcția aceasta, de autoritatea respectivă. Președintele denumește din numărul alegătorilor cercului său, un secretar și trei până la șase asistenți, pe cari trebuie să-i invite în oficiu cu cel puțin 2 zile înainte de terminul alegerii, ca să-și facă apariția de timpuriu la el pentru constituirea biroului prezidențial. Funcția de președinte, de asistent și de secretar la alegeri în diferitele cercuri, este o funcție onorifică și fără de plată, funcții cari pot fi exercitate numai de astfel de persoane, ce nu sunt nemijlocit funcționari ai statului. Actul alegerii se începe prin aceea, că președintele obligă pe secretar și pe asistenți să depună jurământul, constituindu-se astfel biroul. La actul alegerii e nevoie să fie prezenți cel puțin trei membrii ai prezidiului, iar președintele și secretarul n'au voie să părăsească sala deodată în unul și același timp! În decursul alegerii nu e voie să se țină nici vorbiri și nici să se împartă bilete de votare printre alegători. Consfătuiri și concluze valabile se pot lua de biroul prezidențial, numai în măsura aceea, în care e necesar pentru conducerea alegerii.

Alegerea e secretă.

Dreptul de alegere se săvârșește de fiecare per-onal și anume prin predarea biletului de vot, pe care trebuie să fie scris cu mâna numele candidatului, căruia alegătorul îi dă votul său, în afară din sala alegerii.

Biletele trebuie să fie făcute din hârtie albă și n'au voie să fie provăzute cu nici un semn, mărimea lor trebuie să fie de 9/12 centimetri și din hârtie de grosime mijlocie, având a fi predate într-o copertă provăzută cu sigiliul oficios, fără de alt semn caracteristic pe ea. Copertele trebuie să fie ca mărime de 12/15 centimetri și pregătite din material netransparent.

Trebuie apoi să se țină cont de aceea, ca prin o întrunire oarecare a localului de alegere, fiecare alegător să-și poată depune neobservat biletul său în copertă.

Bilete, pe cari alegătorii le înaintează în altă copertă neprovăzută cu sigiliul oficios s'au întruna ce are un oarecare semn caracteristic, președintele e dator să le respingă, sau în fine biletele astorfel

de alegători, cari n'au trecut prin salele și mesele lăturănice, anume întocmite spre scopul acesta.

Alegerea e directă, prin faptul că fiecare alegător își denumește nemijlocit singur pe deputat. Se mai recere apoi pentru declararea unui deputat de ales absoluta majoritate de voturi din acelea, cari s'au dat într'un cerc anumit.

Dacă se întâmplă, ca respectivul candidat să nu întrunească o majoritate absolută, adică voturile sale nu trec peste jumătate din suma voturilor alegătorilor, se face o nouă alegere, dar numai între cei doi candidați, cari au avut cele mai multe voturi.

La paritate de voturi decide soarta.

Alegerile principale trebuie să se întâmple în una și aceeași zi în toată țeara, și pe care o hotărăște împăratul.

Correspondent.

Relațiunile româno-bulgare. D.

Ghica noul ministru al României la Sofia, remițând regelui Ferdinand scrisorile sale de acreditare, a rostit următoarea alocuțiune:

„Nu voi spune că voi pune toate silințele mele pentru a asigura cea mai bună îndeplinire a misiunii mele. Această formulă, ori cât de uzuală, ar lipsi aici de a fi de adevărată, de oarece nu pare a fi de trebuință nici o cheltială de energie și nici vre-o silință. Calea de urmat este pentru mine, ca și pentru predecesorii mei, tot atât de ușoară cât și de dreaptă pentru întreținerea relațiilor celor mai cordiale, precum le impune tradițiunea și interesele bine înțelese. Aceasta nu este o sarcină nici nouă nici grea; este vorba de a urma pe o cale din fericire trasă, pentru a asigura urmarea bunelor efecte ale situațiunii de azi. Zelul de care mă simt însuflețit, se găsește întărit prin admirațiunea adâncă pe care o inspiră persoana M. Voastre și prin călduroasa simpatie pe care o merită națiunea bulgară, care este pe cale de a realiza, sub impulsul energic și prudent al Regelui său, un șir de progrese tot atât de repezi pe cât de serioase. Cautând să mențin și să strâng cât mai mult cu putință legăturile de încredere și de bună vecinătate cari unesc ambele țări, îndrăznesc a spera că M. Voastră îmi va da sprijinul Său“.

Regele a răspuns:

„Ați caracterizat în termeni deosebit de fericiți misiunea cu care v'au investit înalta încredere a suveranului dv. Îmi place a crede în adevăr, că relațiunile cordiale deja stabilite prin tradițiune și prin interesul de bine înțeles între cele două țări, vor oferi o cale din fericire deja trasă silințelor și interesului dv. În mărturisirea simpatiei pe care o arătați calităților și progresului poporului meu, îmi este plăcut a căuta ecoul sentimentelor guvernului românesc“.

*
Chestiunea persană. Atitudinea Rusiei față de Schuster, provocată în primul rând prin acțiunea hotărâtă ce întreprinsese acesta ca să oprească Persia din drumul pe care mergea acum cu pași repezi spre ruină, era natural să aibă un răspuns în Statele-Unite. E vorba de un supus al Statelor-Unite care își oferise serviciile sale Persiei și pentru care prin urmare Rusia putea să găsească un alt tratament decât acel specific rusesc. Nemulțumirea ce a produs în Statele-Unite bruscarea lui Schuster a hotărât camera să dea răspunsul cuvenit Rusiei. Din îndemnul deputatului Sulzer s'a hotărât a se nimici tratatul comercial dintre Statele-Unite și Rusia, ce datează din 1832. Camera a votat această hotărâre. Rămâne acum aprobarea senatului.

Relația dintre cele două puteri fiind înăsprită dupăcum se svonește Rusia își va retrage consulul din Washington.

Știrile mai noi sosite din Persia ne face să credem că orice pierderi ale Persiei vor fi plătite cu sânge.

Chiar și femeile persane sunt gata a lupta pentru patrie în momentele grele în cari se află. Ele au trimis o comisiune prezidentului parlamentului care a comunicat acestuia că vor ucide pe bărbații lor dacă vor ceda pretențiilor rusești și vor permite îndepărtarea lui morgan Schuster, acel care a muncit pentru mântuirea Persiei.

„Tribuna“ țintuită pe banca rușinei și a infamiei

Tovarășii primenitori ai d-lui O. Goga

Infamia desvălită

Am dat afară din redacția noastră pe canalia, răspunde la numele de *Alex. Șt. Vernescu*.

Acest descrieriat fusese spionul „Tribunei“ în redacția noastră. întretinuse cele mai intime legături cu redactorii „primenitori“ Sever Bocu, Iosif Scheopul și toți ceilalți *boci* ai ramoliturii național dr. Nicolae Oncu, bărbatul de „cristal“, care nu se rușinează a da publicității aderența, ce i-o adresează popa Gheorghe Turicu din Otlaca, celce se laudă lumii întregi, că dânsul este „mangrist“.

Cu premeditare ticălosul spion al „Tribunei“, încucase „Românul“ în cele mai jignitoare *boelucuri*. Când apoi directorul nostru l-a prins, că voia să furișeze în ziar o recenziune infamă asupra noului volum al d-lui A. Ciura, imediat a fost dat afară din redacție.

La plecarea sa din Arad tovarășul „primenitor“ al șefprimenitorului Octavian Goga trimite „Tribunei“ o scrisoare, în care arată bucuria sa, că a scăpat din iadul „Românului“ și se oferă colaborator „primenitor“ la „Tribuna“.

Bocii cristalului dr. Nicolae Oncu primesc cu brațele deschise pe vrednicul lor tovarăș. Li dau instrucție, cum se poate face vrednic de iubirea și conziderația noilor săi stăpâni, dacă va insulta partidul național, comitetul lui și mai ales pe directorul ziarului nostru d. Vasile Goldiș.

Ntrebnicul „premenitor“ se și apucă de scris, și fără vre-o observare din partea bocilor cristalului dr. Oncu susține în ziarul trădător al lui Mangra și al d-lui Octavian Goga, că „partidul național nu reprezintă aspirațiunile neamului românesc din Ungaria și Transilvania“. În treacăt varsă murele sale bălăcării asupra frunțașilor conducători ai partidului.

Sprișită de ajutorul noului său colaborator, „Tribuna“, fără pic de rușine și sfială, dă în vileag infama acuză, că directorul nostru, d. V. Goldiș ar fi plătit cu bani grei pe d. C. Cehan, un fost redactor al „Tribunei“, ca să insulte pe bocul „Tribunei“ zilelor d-lui O. Goga. Și când d. V. Goldiș în justa sa indignare protestează împotriva acestei infamii, care-l prezentase ca pe un ticălos criminal, „Tribuna“ răspunde cu o telegramă a canaliei Vernescu, pe care o publică cu litere grase cât pumnul în Nr. 256 și în care spionul declară următoarele: „*Posed scrisoarea lui Cehan în care mă roagă să insist pe lângă Goldiș să-i dea restul pentru injurii. Acontul îl primise. Vernescu.*“

În protestul său d. Goldiș zisese: „*Dacă „Tribuna“ nu-și va dovedi această infamă minciună, voi ruga pe domni redactori ai ei să-mi împrumute din dicționarul lor special cuvântul potrivit, prin care în mod demn s'ar*

putea caracteriza această procedură a „Tribunei“.

Și ca perfidia să ajungă culmile necunoscute până aci, publicului românesc cinstit din românimea întregă, „Tribuna“ întemeindu-se pe telegrama din 23 noembrie a bocului Vernescu, răspunde d-lui Goldiș astfel:

„În dicționarul nostru pentru procedul de a afirma și a nu dovedi, de-a calomnia și a minți fără rușine avem un singur cuvânt — goldiș!“

Cetind cele întâmplăte și înfiorându-se de această culme a banditismului d. Const. Cehan, acum șefredactor al ziarului „Tim-pul“ din Iași, ni-a trimis scrisoarea, pe care am publicat-o în nr. 263 al „Românului“ și în care dânsul declară, că noua ediție a bocului dela „Tribuna“, canalia Vernescu — *minte*, când susține că ar avea vre-o scrisoare dela dânsul, adică dela d. Cehan, în care acesta l-ar fi rugat să insiste pe lângă d. Goldiș să-i dea „restul pentru injurii“. Tot atunci îl somează, ca în cinci zile să se justifice și să dovedească ceea ce afirmă, iar noi din partea noastră am adresat „Tribunei“ următoarea somație:

„*In fața acestei scrisori așteptăm cinci zile dovada „Tribunei“, că d. Cehan și-a vândut proza sa murdară d-lui Goldiș, în care-și bătea joc de d. Bocu, plătindu-i insolențele după calitate: cele mai mici cu bani puțini, cele mai mari cu bani mai mulți.*“

Spusesem în articolul nostru, că nimeni n'a intervenit la d. Cehan să se declare în chestiune, ci declarația d-sale ni-a venit spontan. „Tribuna“ însă trebuie să mintă înainte și la somația noastră răspunde precum urmează:

„D. Goldiș se roagă de Cehan să desmintă el (Cehan) dacă a fost plătit sau nu de d. Goldiș. Noi nu putem spune în chestie nimic, căci aici e competent numai d. Vernescu, care ni-a trimis telegrama publicată de noi, telegramă pe care o ținem la dispoziția ori cărui cetitor al nostru, chiar și a d-lui Goldiș. Să sperăm însă că d. Vernescu ne va trimite scrisoarea de care pomenea. Atunci... atunci se va spori dosarul minciunilor cu cari acest om împuiază urechile cetitorilor puțini, pe cari îi mai are.“

Au trecut acum cinci zile dela somația dlui C. Cehan cătră bocul Vernescu și dela a noastră cătră „Tribuna“ omului de cristal din Arad. Și ce răspuns am primit? Între informațiunile numărului „jubilar“ de astăzi al „Tribunei“ zilelor lui Mangra cetim următoarea scrisoare a lui Vernescu cătră bocul „Tribunei“:

Domnule redactor,

Toate manuscrisele și corespondențele mele se află în bagajul ce încă nu mi-a sosit acasă, deși acest bagaj a fost expediat cu mare viteală.

Imediat ce-mi va sosi bagajul, vă voi trimite scrisoarea lui Cehan.

Probabil că acest tânăr a uitat ce mi-a scris ori se bizue pe obiceiul meu, știut de dânsul, de a nimici diversele corespondențe. De altfel acest tânăr e capabil să-și vândă cea mai mare prietinie ce spune că-mi păstra, fără ca eu să fi știut. De aceea sunt sigur că Cehan a fost cumpărat pentru a doua oară de marele comerciant al sentimentelor naționale, Vasile Goldiș. Dar e păcat. A risipit de astădată bani pe marfă proastă: Cehan nu contează pe piața opiniei publice.

Alex. Vernescu.

Care va să zică nefericitul acesta așteaptă să-i sosească *bagajul*, ca să dovedească mișelia d-lui V. Goldiș cu mărturia d-lui Cehan, care „nu contează pe piața opiniei publice”. Nu se poate un tip mai clasic de ticălos și prost totodată, ca acest nou colaborator al „Tribunei”, tovarăș într-un „primenire” cu d. Octavian Goga și mercenar al omului de cristal din Arad.

De astă dată însă ticăloșii s'au prins în lațul propriu. A fost zadarnică convorbirea ce a avut-o bocul Vernescu cu I. Montani înainte de plecarea sa din Arad. Planul lor infernal zidit pe ticăloasa credință, că și d. Cehan ar fi un boc mizerabil, a dat de astă dată greș.

Alexandru Ștefan Vernescu, tovarășul de „primenire” al d-lui Octavian Goga, noul colaborator și îndrumător al „Tribunei zilelor lui Mangra”, apostolul „intelectualizării” politicei noastre, care în societatea vrednicilor săi tovarășii s'a pus și dânsul să „selecționeze valorile morale” din Ungaria și Ardeal, **în ziua de 23 noiembrie**, în aceeași zi, în care a trimis „Tribunei” telegrama fatală cu „posed scrisoarea lui Cehan”, a adresat din București d-lui Cehan la Iași următoarea scrisoare, pe care o publicăm în faximil, ca nimeni să nu se poată îndoi asupra veritabilității ei. Originalul e în posesiunea d-lui V. Goldiș, care a primit autorizare dela stăpânul ei, d. Cehan, ca după 5 zile dela somația pusă lui Vernescu, să o poată publica.

Iată documentul clasic al celui mai mișeleș complot și atentat plănuit în contra onorabilității d-lui V. Goldiș:

1

București
23 Noiembrie 1914

Dragul meu Cehan,
Nu știu dacă tu mi păstrezi
tot atât de dulce amintire
cum îți păstrezi eu.

Dacă da, atunci te rog
în dragul vechei noastre
poemă de vizuri și reverențe,
să mi faci următorul bine:
Să mi scrii imediat o scrisoare
aparte, cu data o săptămână
înainte de apariția „Timpului”,
și să mi scrii ca va apare
„Timpul”, să-i fac reclama
etc. și prietere altele să mi
spui să insist eu la
Goldiș să-ți trimească

2

restul de 200 coroane,
de oarece numai o sută
ți-a trimis pentru arti-
colele tale publicate
în „Românul”, când
vorba era de 300 coroane.
Să arăți că i-ai scris
cu acest scop 3 scrisori
și mi ai primit mie
un răspuns dela sti-
mabilul.

Tu nu trebuie să mai
ai pentru asta nici un
scrupul. Goldiș e
mult mai mizerabil
decît alții — și în
schimb îți faci mie
un bine, pentru care

3

Iti voi fi recunoscător
toată viața mea.

Dacă tu tot mai mai
îmbestii, scrie-mi scri-
soarea asta separat,
ca și cum mi-ai fi
trimis-o la Arad.

Aerul eu sunt în Bucu-
rești, tras pe sfoară
de acel Goldiș! Tu
sfârșit, aștept scrisoarea
și dacă mi s-a-ți trimi
și eu pentru „Timpul”,
cu plăcere. Trimete-mi banul
pe adresa.

Str. Toamnei, 100

Te sărut cu drag alfa

Alex. Ștefan Vernescu

Ca să nu scape nimica din această capodoperă de infamie a noului colaborator al „Tribunei”, o dăm și în tipar:

București, 23 noembrie 1911.

Dragul meu Cehan,

Nu știu dacă tu mi păstrezi tot atât de dulce amintire cum îți păstrez eu.

Dacă da, atunci te rog în dragul vechei noastre poeme de visuri și reverii, să-mi faci următorul bine:

Să-mi scrii imediat o scrisoare aparte, cu data o săptămână înainte de apariția „Timpului”, și să-mi scrii că va apare „Timpul”, să-i fac reclamă etc. și printre altele să-mi spui să insist eu la Goldiș să-ți trimească restul de 200 coroane, deoarece numai o sută ți-a trimis pentru articolele tale publicate în „Românul”, când vorba era de 300 coroane. Să arăți că i-ai scris în acest scop 3 scrisori și nu ai primit nici un răspuns dela stimabilul.

Tu nu trebuie să mai ai pentru asta nici un scrupul. Goldiș e mult mai mizerabil decât alții — și în schimb îmi faci mie un bine, pentru care îți voi fi recunoscător toată viața mea.

Dacă tu tot mă mai iubești, scrie-mi scrisoarea asta separat, ca și cum mi-ai fi trimis-o la Arad.

Acum eu sunt în București, tras pe sfoară de acel Goldiș! În sfârșit, aștept scrisoarea și dacă vrei să-ți trimit și eu pentru „Timpul”, cu plăcere. Trimete-mi ziarul pe adresa: Str. Toamnei, 100.

Te sărut cu drag al tău

Alex. Șt. Vernescu.

Și acum punem întrebarea, nu „Tribunei”, care e țintuită pe banca rușinei și a infamiei, ci o punem cinstiului public românesc: Care este cuvântul potrivit pentru procedeu de a afirma și a nu dovedi, de a calomnia și a minti fără rușine?

Răspunsul, sigur, va fi nimitor pentru „Tribuna” mișcilor.

DISCURSUL

d-lui deputat Vasile Damian

rostit în ședința dela 16 decembrie n. a
Camerei ungare

Onorată cameră!

Nu e chiar un an și jumătate, de când am terminat după o dezbateră de mai multe luni bugetul anului curent și acum iarăși dezbaterem bugetul anului viitor. În acest buget pentru rezortul ministerului de culte se preliminează suma de 11,707,798 coroane. (Sgomot.)

Față de anul trecut când suma totală a bugetului ministerului de culte a făcut 16,800,611 coroane, ridicarea sumei preliminate face în acest an circa 17,000,000 milioane.

Aceste date justifică pe deplin aceea promisiune a d-lui ministru de culte, făcută mai alaltăieri, că va spori în mod simțitor bugetul rezortului său. Din plusul de 17,000,000 milioane coroane mai mult decât a treia parte se întrebuințează în favorul școlilor populare, așa că mijloacele materiale nu lipsesc pentru ridicarea învățământului normal.

Mijloacele materiale nu sunt însă deajuns pentru a asigura succesul. Pe lângă aceasta se recere încă un factor neîncurajabil, o condiție fundamentală și anume, că limba învățământului secundar — chiar și în școlile de stat — să se facă în limba maternă a poporului. (A, sa-i! Adevărat! în mijloc.)

Deoarece în rândul trecut am tratat pe larg

chestiunea limbei și importanța ei îndeosebi cu privire la învățământul normal, căci respectarea cerințelor în această chestiune înseamnă accelerarea progresului și promovarea intereselor poporului, nu doresc să zăbovesc mai mult la acest punct și a repeta argumentele expuse deja.

Rog însă pe domnul ministru de culte, să-și pună în cumpănă toată autoritatea lui, ca să se respecte dreptul limbei pe terenul învățământului normal, ca în sfârșit să se realizeze, ce a dorit dsa atât de mult, când a accentuat, că scopul cel mai de seamă al activității sale este promovarea și dezvoltarea învățământului normal. Il rog deci cu atât mai mult, dacă nu vrea că marile sacrificii materiale aduse în acest scop să se piardă fără urmă.

După aceste reflexii generale asupra învățământului normal, trec acum la propriu zisul subiect al discursului meu, care și acum se referă la acele ajutoare, cu cari bugetul ministerului de culte contribuie la acoperirea lipsurilor școlare și religioase ale naționalităților și ale diferitelor confesiuni. Cu prilejul dezbaterii bugetului din acest an am avut ocaziunea să arăt în discursul meu întemeiat pe date, că ajutoarele se împart neproporționat iar felul în care sunt tratate biserica și școala gr. cat. și îndeosebi a gr. or. e foarte mășter, se necesită deci asanarea situației. D. ministru în punctul său de încheiere a fost atât de gentil și s'a ocupat și cu expunerile mele, trebuie să constat însă cu durere, că dsa a reflectat numai la o foarte neînsemnată parte a gravaminelor înșirate de mine și nu le-a apreciat după valoarea lor.

Voi avea de altfel prilejul, ca în cursul discursului meu să relev această în mod mai evident. Încep cu chestiunea ajutoarelor, ce se dau școalelor noastre medii.

La această poziție se preliminează suma de 2,460,040 coroane, adică 600,000 coroane mai mult decât în anul trecut. Din această sumă școlile medii gr-cat. și gr-or. și toate celelalte confesionale, comunale și comitatense se împartășesc din suma de 1,020,000 coroane, care este destinată pentru a întregi lefurile profesorilor și directorilor, iar din restul de trei și jumătate milioane școlile noastre confesionale n'au primit nimic.

Pe lângă aceasta în bugetul anului viitor se preliminează încă șase și jumătate milioane pentru zidirea și investirea școlilor medii. Din aceste 24,000,000 ajutor pentru investiții sașii au primit aproape 2,000,000 coroane. Eu nu excepționez această, dimpotrivă mă bucur, dar tot pe această bază cer și eu, ca școlile noastre medii, de ambele confesiuni să fie împartășite de aceste ajutoare atunci când le cer. Gimnaziul gr-or. român din Brad de doi ani de zile înzădar cere un ajutor de 135.000 mii coroane, pentru investiții, dar aceasta rugare nu a fost nici până în ziua de azi rezolvată, nici măcar în perspectivă nu ni-s'a pus.

Îmi va concede d. ministru, dacă voi avea îndrăzneală să amintesc aici, că ajutoarele nu se pot face după principiul „Quod uni iustum alteri nequam” la care s'a provocat d. ministru, când a reflectat la observarea condeputatului meu Bakó József, că școlile de stat ale protestanților ar fi neglijate, d. ministru a ilustrat cu date faptul, că școlile medii ale reformaților și unitarilor au primit în timpul din urmă 3,080,000 coroane mai mult ca cele catolice și că în anii din urmă, așa zicând, numai aceste școli au fost împartășite de ajutoare considerabile, iar acum a venit rândul școlilor catolice și aceasta de sigur corespunde principiului egalei ajutorări. Din parte-mi primesc afirmațiunea aceasta, dar totodată rog pe d. ministru, ca să sprijinească în raport și școlile medii românești gr-or. și gr-cat. (Aprobări în centru).

Cum stăm cu sprijinirea școlilor elementare, cari nu sunt ale statului? Din suma de 14 și jumătate de milioane drept, că primesc sume mai mari și școlile ambelor confesionalități române, dar aceste sunt infim de mici, dacă avem în vedere numărul școlilor și trebuințele lor. În rândul trecut n'am putut adeveri aceasta cu date de

cifre, nici acum nu am la îndemână datele referitoare la anul 1909 și 1910, pentru că durere datele statistice oficiale despre acești doi ani n'au apărut încă; cele însă din anul ultim le am la dispoziție. Împartășire de ajutoare în anul 1908—9 a fost următoarea: din 1802 școale greco-catolice au primit ajutor 1235, în total 888,678 coroane ajutor, din 1303 școale ag. evanghelice au primit 849.645.730 cor., din 1511 școli gr. or. au fost ajutate 317 cu suma de 130.663 cor. și din 440 școli izraelite 369 au primit ajutor în sumă de 314.807 cor., acestea din urmă i-s'a acordat deosebit 579.580 cor.

După aceste date așadar ajutorul acordat școlii gr. catolice nu e chiar așa de favorabil, după cum a accentuat-o d. ministru în vorbirea de închidere, ci în primul rând vin izraeliții, apoi celelalte confesii, penultimii sunt gr. cat. iar ultimii gr. orientali. La aceștia din urmă nu stă împrejurarea, că n'ar fi petiționat după ajutor, ci cauza acestei ilegalități trebuie căutată mai întâi în acea prejudecție și acel antagonism, care se prelungește pân în evul mediu în o repulsiune cese manifestă în contra acestei confesionalități și de care, se vede, că e greu să ne desbărăm.

Faptul, că în anii ultimi ajutorul acordat școlilor gr. or. a crescut, îl iau la cunoștință cu bucurie. După cum amintisem, în lipsa unor date mai recente, nu pot să stabilesc în întregime proporția ajutoarelor date de stat în anii aceștia din urmă.

Iar acum ce privește suma de 2,520,000 cor. care se dă sub titlul de despăgubire pentru didactru și din care școlile noastre confesionale abea primesc ceva și disproporția acestei întocmiri nu de aceea o excepționez ca și când n'ar fi just faptul, că în unele școli nu se plătește didactru, ci mai mult în litera legii consistă anomalia și nu în spiritul ei, ceea ce eu am relevat deja cu prilejul dezbaterii acestui proiect.

(Va urma).

D-I Sever Bocu la loc deschis

Un cititor ne roagă să publicăm următoarele:

De câte-va zile d. Sever Bocu, mult inteligentul șef redactor al „Tribunii”, nu găsește alt loc pentru proza d-sale din ce în ce mai rară și mai redusă decât la „loc deschis”, aproape de iubitul său nou colaborator Vernescu dela poșta redacției.

Acasta pentru că redacția Tribunei a găsit plăcerea de a se juca de a răspunderea și pentru că într'un asemenea caz dânsa care — de sigur — cunoaște pe d. Bocu mai bine ca noi, nu consideră iscălitura onoratului vice-prezident al pressei din Ardeal și Transilvania ca suficientă pentru a o degaja cu totul.

Îi rugăm să nu maltrateze pentru atât de puțin pe d. Bocu, dacă nu au alte motive.

De răspundere să nu ducă grija căci cititorii de mult au declarat „Tribuna” de ire-sponsabilă.

Dacă e vorba de asta apoi toată „Tribuna” trebuie să fie declarată de „loc deschis”...

Dar noi ne temem că sub această grijă a răspunderii, care nu au avut-o nici odată, să nu se ascundă intenția de a-l obicinui pe d. Bocu cu locul deschis spre a-i putea mai ușor deschide poarta. Ar fi într'adevăr pentru d. Bocu un bocluc de care noi ne-am întrista mult... Il înștiințăm ca să-și ia măsurile.

Cu stimă:

Frma inokai Tóth Lajos
Bulevardul Andrássy Nr. 25).

(Palatul Neumann).

AVIZ!

Desfa, cându-mi prăvălia, aduc la cunoștința Onor. public, să pregătesc costume pentru domni cu solvire în bam gata pe lângă prețurile cele mai ieftine, tot asemenea vând și cu metru din stofele cele mai am în depozit.

Litere — Arte — Științe

Pictura și direcțiile ei moderne*)

Doamnelor și Domnilor!

Pentru prima oară sunt înaintea d-voastră și poate chiar că vă vorbesc pentru prima oară despre această frumoasă temă, a cărei importanță în viața culturală și practică e bine cunoscută. Tocmai importanța subiectului a fost, care m'a îndemnat să țin conferință despre pictură, despre artă. D-voastră știți foarte bine, că viața omului modern stă în strânsă legătură cu arta, că și aceea se ține de cultura generală: a înțelege o operă de artă, a ne delecta în frumsețea ei. Într'adevăr omul modern și cult fără de artă e chiar ca și o piatră scumpă nepoleită.

Să nu credeți însă, că voiesc să fac din d-voastră niște pricepători de artă speciali, n'as putea, fiindcă e lipsă de un simț artistic înăscut; numai și numai cele mai esențiale aș dori să le spun, cari sunt neapărat de lipsă pentru fiecare om inteligent. — Cu ocazia seratei literare de azi aș dori să tratez despre direcțiile moderne în pictură, dar să vedem prima oară ce și e pictura?

Pictura este arta, care prin culori și linii înfățișează simptomele vieții în spațiul ea face să înțeleagă și alții forma materială a conștientului unui individ. De ex. cuget: ce frumos poate fi cerul azuriu al Italiei! Munca cu culori, cu vâpseli ne arată cerul azuriu din Italia și acum și alții îl pot vedea. Ori cuget: ce urâtă e fața unui om mănios! Armonia colorilor, pictura ne pune înaintea noastră, ne arată cum e fața mănioasă și dacă o vedem râdem, ori ne speriem de ea; așadar pictura are oarecare efect asupra noastră, ea ne învață, pentru că vedem frumosul și ne delectăm în el, pentru că vedem urâtul și ne ferim, ne păzim de el. În aceasta constă folosul moral al privirii picturilor.

Să vedem acum pictura față cu sculptura!

Pictura poate produce cu mult mai multe lucruri din viață ca sculptura. Pictorul poate reprezenta nu numai figuri singulare ori grupuri, ci afară de aceste numeroase scene, evenimente și acțiuni din viață, apoi partii din natură, peisaje. La reproducerea acțiunilor trebuie toate așa să le reprezinte, ca și sculptura, adică: ca să putem deduce preliminările, dar să putem presimți și sfârșitul.

Pictura însă poate reprezenta nu numai figuri singulare ori grupuri, obiecte din natură, scene din viață, peisaje și acțiuni, ea poate exprima pe deplin și dispoziția psihică a unui individ. Bucuria și năcazul, blândețea și mânie, apoi seria întreagă a pasiunilor, a patimilor toate se pot exprima prin penelul artistului. Așa ceva sculptorul numai prin scoaterea în relief mai intensivă a mușchilor, a trăsăturilor feței poate produce și atât cam defectuos; statua — precum se zice — nu poate roși, îi lipsește strălucirea scânteiatoare a ochilor, oglinda sufletului, pe când acestea sunt pe pânzele artistului, ale pictorului, uimitor realizabile.

Pictura se ține de artele cele mai vechi. Ea era deja la *popoarele orientale* și la *egipteni* dezvoltată. Egiptenii însă nu au cunoscut marea însemnătate a perspectivei, figurile lor sunt în apropiere și în depărtare asemenea de mari, afară de aceea umbra e cam slabă. Cei cari prima oară au cunoscut și au întrebunțat perspectiva au fost grecii, cari credem, că au dus-o la o perfecțiune desăvârșită. Pictorii cei mai renumiți greci au fost: *Polignot*, distins prin tablourile sale istorice, *Zeucid*, cunoscut prin strugurele său, care era așa de real pictat, încât și paserile au sburat pe el, *Parrasiu*, care a reprezentat prin culori așa de natural o perdea, încât un prieten de al său crezând, că e o perdea adevărată, a voit să o tragă la o parte. *Apelle*, era pictorul de curte al lui Alexandru-cel-Mare. Pictura greacă era iubită și de *Romani*, dar din creațiunile aceste puține ne-au rămas, și acelea prin săpările dela Pompei.

În primii secolii ai creștinismului și în jumătatea primă a evului mediu pictura, chiar ea și celelalte arte era în stare neglijată. Întrebunțarea perspectivei a dispărut cu totul; aceasta, și cu ea

toată arta picturii *renesansul* a înviat-o din nou. Un timp îndelungat Italia a fost patria picturii, unde s'au format mai multe școli: cea din Roma, Florența, Lombardia și Veneția. Dintre mulții reprezentanți, cei mai distinși au fost: Giotto, Perugino, Raffael, Michelangelo, Leonardo da Vinci, Tizian și alții. De aici a străbătut arta renașterii la alte națiuni, mai cu seamă în Olanda, Franța și Spania, unde s'a dezvoltat mai departe.

De prezent fiecare națiune își are pictorii săi celebri, d. e. francezii pe Courbet, Manet, Cézanne, germanii pe Leubach, Fritz v. Uhde, Böcklin, în Belgia Leys și Alma-Tadema, în Egipt: Constable, Turner, Leighon, în Italia Morelli și Segantini, în Spania: Goya și Fortuny, în Rusia: Veresciagin și Riepin. Dintre ai noștri a ajuns la un renume european Grigorescu.

Dacă e permis să aruncăm o privire generală asupra propășirii artei moderne, trebuie să declarăm, că francezii prin rara lor genialitate zi de zi duc mai departe pictura; germanii, precum zice Reinach, stau sub influința artei franceze de ieri, au multe talente, dar n'au stil național; patria lui Leonardo și a lui Velazquez: Italia și Spania și-au pierdut cu totul rolul de a conduce. În istoria artelor, de un timp încoace cu litere roșii încep a-și scrie numele niște popoare tinere, cari n'au debutat până acum pe bina artelor și în viața picturii. Aceste popoare sunt: locuitorii peninsulei scandinave, apoi popoarele slave, mai cu seamă rușii și polonii, și un popor, care după îndelungate lupte și suferințe în scurt timp reculegându-și puterile desfășură steagul artelor și al genialității sale: românii.

Am ținut de lipsă a aminti doamnelor și domnilor despre pictură; și acum, dacă suntem în clar cu noțiunile generale, să vedem direcțiile ei. Numai cele mai noi, mai importante, le voi aminti.

Știm, că pictura a trecut prin o sumedenie de schimbări, până ce s'a înălțat la nivelul de astăzi al dezvoltării. Dacă urmărim cu atenție dezvoltarea picturii în secolul al XIX., putem observa, că tot acele idei și direcții au fost dătătoare de ton, ca și în literatură, anume: *clasicismul*, *romanticismul*, apoi *naturalismul*.

Intemeietorul *clasicismului* în Franța a fost David, care pe timpul revoluției a pictat figurile cele mai însemnate, îmbrăcate în hainele oratorilor și poezilor romani. Direcția întemeiată prin el a aflat mulți aderenți atât în Franța și Germania, cât și în celelalte țări culte europene.

Capul școlii *romantice* era Delacroix, care, libretul iconelor sale îl imprumuta din Dante, Shakespeare, Byron și din cruciate.

Dar nici *clasicismul*, nici *romanticismul* nu a putut domina mult, n'a putut, pentru că lăsat cu totul la o parte adevărurile naturii. Idee, idee! acesta a fost cuvântul de ordin al *clasicismului* și al *romanticismului*, și căutând ideea, au neglijat natura și culorile ei adevărate.

A fost lipsă deci de o nouă direcție, a cărei țintă adevărată să fie reproducerea fidelă a naturii, delăturând afectarea și măiestrirea, ce caracterizau chiar *clasicismul* și *romanticismul*. Englezii *Constable* și *Turner*, francezii *Corot*, *Millet* și *Courbet* au fost inițiatorii. Cea mai mare influență asupra contemporanilor săi a avut-o Courbet, drept aceea el se numește întemeietorul *naturalismului*. Principiul lui a fost, că toate trebuesc desemnate și pictate așa, precum le vedem năntea noastră în natură. Aceasta fu devisa succesivilor lui Courbet, a pictorilor *naturaliști*, cari pentru a imita cu atât mai credincios natura, toate tablourile și-le pictau în liber. Așa retrăgându-se în libera natură, s'au grupat în Fontainebleau și în Barbizon și de aceea ei se numesc *pictorii din Fontainebleau* și *pictorii din Barbizon*.

Diracția pictorilor *naturaliști* o numim *naturalism* ori *realism*. Aderenții *naturalismului* s'au năzuit a reda natura cu o punctualitate minuțioasă, fără de a fi cu privire la alta, decât la fidelitate și preterând tot cu mai mare libertate procedurile după șablon în pictură. Dezvoltarea perioadei *naturalismului* cade între anii 1870—1880. Aici și-a ajuns culmea înfloririi, fiindcă cu rezultatele câștigate scopul era atins. *Naturalismul* nu a putut produce mai mult nimica nou și cu aceasta și-a ajuns sfârșitul în privința artei. Tablourile lui Ba-

stien-Lepage, sunt cele mai bune creațiuni ale *naturalismului*. Priviți numai un tablou de Bastien-Lepage!

Ce punctualitate amănunțită! Așa de obiectiv vrea să fie, încât reproduce fața, încrețiturile hainelor, frunzișul până 'n ultimul atom. La el ca și la Dürer, poți număra pe tablou tot firul de iarbă.

Dar cu aceasta dezvoltarea nu a fost încheiată. Anume artiștii până acum n'au luat în considerare, că fenomenele naturii sunt încontinuu schimbăcioase și așazicând fiecare moment are o nouă și nouă impresie. Acum în direcția aceasta a pornit examinarea naturii și succesele obținute au dat tot mai mult îndemn pentru ale continua. Ținta generală a fost: deslegarea artistică a razei soarelui, a dispoziției instantanee din natură și suflet, deslegarea artistică a mișcării, expresiunii și a caracterului, și a aerului, care cuprinde universul. Direcția aceasta se numește *impresionism*, iar cultivătorii ei *impresioniști*.

Lumină, aer și culoare, aceste au fost ideile principale și conducătoare în anii 1860—70. Spărgătorii de drum și conducătorii distinși ai *impresionismului* au fost: *Manet*, *Monet*, *Cézanne*, *Pissarro*, *Sisley*, *Degas* și alții, cari au muncit pentru a exprima impresiile naturii și cari au ajuns succeseuri minunate.

Dar să vedem, cari pictori se numesc *impresioniști* și pentru ce?

Trebuie să știm, că fiecare *impresionist* improvizază.

Dacă lui îi convine o parte din natură, de ex. țarina cu plugari, grădina cu copii, bulevardul parizian undulator, el ia penelul și cearcă a arunca pe pânză impresia fugitivă, ce i-au făcut-o cele văzute. Mai târziu obiectul nu-l interesează într'atăta, numai impresia generală.

Fiecare *impresionist* așteaptă bunul noroc, ocazia favorabilă și dacă vine, o gustă intensiv, dacă nu vine, dorește după ea și suferă.

— Cunoașteți d-voastră viața aceasta nenorocită a *impresioniștilor*, cu bucuriile ei sub influința impresiei, cu suferințele ei sub blăstămii indispoziției?

Ceții numai pe Toulouse-Lautrec și veți vedea, ce e viața pictorului modern.

Astăzi nici un om preugetat nu se poate izola de direcția acestor noi tehnici, care e culmea tuturor nizuințelor. Și marele *Konore de Balzac* zice:

„Chemarea artei nu e imitarea naturii, ci exprimarea ei“.

Gustului mulțimii însă nu-i place, nu-i convine direcția nouă, pentru că — să mărturisim numai adevărul, și dintre noi cea mai mare parte — sub cuvântul: frumos, înțelegem ceva rar, ceva extraordinar, corăspunzător și gustului individual. Ce departe suntem de greci, la cari în ceva frumos, nu numai individul, dar toată Grecia a aflat frumosul!...

Meyer-Graefe, esteticul mare, german, zice următoarele:

„Dacă eu m'aș face pictor, desigur c'aș fi *impresionist*, precum și astăzi fiecare medic e *bacteriolog*“.

Și are dreptate, pentru că *impresionismul* nu numai, că a aflat cea mai bună tehnică, dar a donat artei și cele mai bune picturi. Ne prezintă natura, fără însă a arunca însași natura pe pânze.

Prin ce a ajuns pictura la un nivel artistic mai înalt, care împreună în sine, atât bizariile *naturalismului*, cât și puterea picturilor vechi. Succesele obținute în *impresionism* și în *naturalism*, aceste se pot numi de marile câștiguri ale secolului al XIX-lea pe terenul artelor.

Afară de aceste două direcții mari, s'au format mai multe alte direcții, cari în privința dezvoltării artistice ca propășire mare nu se pot numi ci mai mult, ca schimbări interesante.

Acestea sunt:

Stilizarea sau direcția sintetică, *prerafaelismul*, *secessionismul*, *simbolismul*, *ultramodernismul* etc. etc.

Mai cunoscută și mai divulgată e dintre acestea *stilizarea* ori cu alt nume *direcția sintetică*. Anume: artiștii au observat, că culoarea și lumina nu apare în natură ca suma mai multor pete mici de culori, precum zic *impresioniștii*, ci pur și simplu.

Stilizatorii sau sinteticii cearcă deci a reda puterea și focul colorilor în câteva pete ori mase mari de culori, ei simplifică așadar lucrurile văzute.

*) Conferință ținută la Ședința literară publică a societății „Petru Maior“, în 10 dec. a. e. în Budapesta.

Nimica punctualitate mai mare, nimica lucru mai amănunțit nu e permis aici. Sinteticii nu caută nici fidelitatea naturii, nici impresia ei, dar prin întrebunțarea naturalismului și a impresionismului, ei, compun după pricepere, de multe ori, după gărgăunii lor colorile și liniile văzute în natură.

Siluetta liniilor și masa unitară a colorilor îi caracterizează.

Stilizarea se poate considera ca cea mai nouă direcție în pictură și e foarte răspândită. Dintre reprezentanții ei e destul, dacă amintesc pe francezii Cezanne și Curiere, dintre germani pe Zügel, ale căror creațiuni caracterizează îndestul direcția și metodelor lor.

Să îmi permiteți să amintesc încă direcția cea mai nouă, anume cubismul. Ce e cubismul? E o direcție de tot nouă, care în fiecare obiect al naturii vede câte un corp geometric, compune deci forma obiectelor pe pânză din corpuri geometrice. Cubismul e considerat de mulți ca o prostie modernă imposibilă; se poate, dar nu e permis să rădem, pentru că nu știm cum se va desvolta; și primele creațiuni ale impresionismului au fost primite cu un hohot de râs și totuși au învins.

După aceste putem întreba: cari sunt dar direcțiile moderne în pictură? Răspunsul e ușor:

— Naturalismul, impresionismul, stilizarea, prerafaelismul, secesionismul, simbolismul, ultramodernismul, cubismul etc.

— Și cari sunt dintre aceste cele mai importante?

— La tot cazul: impresionismul și stilizarea.

Pictura modernă se deosebește de cea veche mai ales prin aceea, că poartă cu sine elemente proaspătate, câștigate prin contemplarea și examinarea naturii, în a căror loc la picturile vechi aflăm forme lustruite, nenaturale, cu o umbră negricioasă, pentru că nu natura a inspirat artiștii, nu după natură s'a pictat.

Doamnelor și domnilor! Cu aceasta aș fi terminat cu pictura și cu direcțiile ei moderne, dar văzând frumosul progres artistic, parcă involuntar îmi vine în minte pictura noastră. Poate de tot involuntar pune fiecare întrebarea: oare cum stă cu direcțiile moderne la noi, la români? oare și la noi și-au aflat patria și conducătorii?

Da, doamnelor și domnilor! Cu toate că la noi, la români înflorirea artelor datează abia de câțiva zeci de ani, totuși a obținut așa succese artistice, încât ține pas cu dezvoltarea și propășirea generală artistică. Pe baza puterii, gustului și a genialității poporului român, cu siguranță putem spera, că pe lângă împrejurări favorabile: prin concurența armonică a sprijinitorilor și a artiștilor noștri, poporul român va ocupa un loc distins pe terenul artelor.

Și dacă e adevărat, că în lupta viitoare a națiunilor nu tunurile, bombele și mașinile de pușcat vor decide soarta națiunilor, ci științele și artele, atunci noi românii cu sânge rece putem privi nădăjduitor în viitor! Așa să fie!

Budapesta, 10 dec. 1911.

Coriolan Petran,
stud. în drepturi și belearte.

Tăcere!

Se împlinesc acum 5 zile de când a fost reproduc în „Românul” articolul „Consecvența în materie politică”, acest fapt, încă nerecunoscut, ale cărui semnamente tradează, însă, paternitatea celui mai infernal dintre primenitorii anonimi ai „Tribunei”.

Ne convingem tot mai mult pe fiecare zi că autorul „Consecvenței...” vrea singur să-și apere infamia și că el nu se află la Arad, nici aproape de Arad și poate nici chiar în țara asta...

Poate și împrejurarea, că ieri „gruparea” a avut să aniverseze un an de viață dubioasă, ne-a lipsit de un răspuns.

Nici noi nu așteptăm de altfel să se turbure niște clipe așa de „senine” cu o nouă infamie.

Jubileu de 40 de ani

Societatea „România Jună” își va serba la 14 ianuarie n. 1912 jubileul de 40 de ani. Festivitățile proiectate pentru 3 zile se pregătesc de către comitetul societății în frunte cu harnicul ei președinte d. Alexie Voiutski astfel, că după speranța mea va dovedi tuturor românilor, cari vor participa la dănsule, că această societate e vrednică de frumosul ei trecut, descris cu pricepere de cauză de candidatul de profesor, d. Ion Gramadă în istoricul „României Jună”, care va apărea în anul ce vine. Multe persoane importante ale vieții noastre culturale și naționale au primit patronajul acestor serbări și au promis că vor lua parte la dănsule, ridicând astfel nimbul lor. Se așteaptă că și toate societățile studențești vor trimite reprezentanți la Viena, făcând astfel din serbările „României Jună” o serbare a întregii literaturi române, la care s'ar putea ținea și o consfătuire în privința congresului studențesc din Craiova, care după hotărârea congresului din Iași ar trebui să fie în vara anului 1912.

Doresc comitetului „României Jună” spor și reușită în pregătirile și lucrările sale pentru această manifestare.

D. Marmelluc.

Cronica femenină

Scrisoare

Draga mea Leli,

Mi-ai cerut să-ți scriu. Iată-ți împlinesc dorința. Tu știi, că eu am obiceiul a nu grăi contra convingerii mele nici atunci, când cu spusele mele știu că-mi câștig dușmani, și că toată ura lor se deslanțuește asupra mea. — Tot una. Trag consecințele. Am zis, și am scris de multeori, că modul cum se crește azi cele mai multe dintre fetițele noastre nu e corect, pentru că toată grija lor e pentru exterior și formele reci ale bontonului, iar încolo — gol, — gol. Nu e însuflețire, nu e lăpădare de sine, nu e curaj pentru lupta vieții; nu e spirit curat și nu-i — nu-i inimă.

Cultura inimii lipsește cu totul.

Însuflețirea e pentru toalete și lux și pentru reclama de a se face interesantă, pentru anecdote și literatura rea care de un timp au devenit nespuse de moderne — și așa mai departe încât cu tot dreptul poți zice cu sfta Scriptură: „Totul e deșertăciune”.

Dragă Leli, tu știi, că țin la tine, și chiar pentru aceea aș voi să te știu pe tine altfel. Aș voi să știu tu aprecia adevărată fericire, ca să te știu cu adevărat fericită.

Fericire. — Iată un cuvânt tot atât de relativ ca și adevărul. — Când e la divergențe de păreri, fiecare individ susține, că adevărul e pe partea lui, și trebuie să vină oameni cu greutate la vorbă, cari să convingă pe câte unii că spusele lor nu sunt adevărate — și nici atunci nu-i poți aduce la cale ca să-și cunoască rățacirea, astfel stăm și cu fericirea.

Ceeace pe unii îi face fericiți, pe alții îi plictisește și disgustă.

Fiecare ființă se însuflețește pentru aceea ce-i cere pofta inimii, iar poftele inimii resar după cum e de lîmpede judecata creierului și frumuseța sufletului, iar primind, câștigându-ne și văzându-ne împlinite dorințele, poftele inimii — simțim fericirea.

Cu cât o fetiță va avea mai puține pofte și pretenziuni, cu atâta va simți mai multă plăcere, mai multă fericire. — Fericirea nici când nu ni-o procură alții — ci noi înșine. Fetița care nu are fericirea în sufletul ei curat, nu o va afla nici la bal, nici la carte, nici la teatru, nici în societate, nicăiri.

Deci ca să fii fericită deplin, caută să ai cât mai puține pretenziuni, căci numai pe cărarea renunțării răsare fericirea în toată splendoarea ei. Când îți vine dor de a avea o toaletă scumpă — fi tare — renunță la ea și te îndestulește cu una mai simplă; când ai dori să mergi la petrecerile toate din carnaval, zicem că ar fi trei, renunță la două și mergi la una — puterea de a renunța, aceea putere te face cu timpul fericită, cu adevărat fericită, căci învățând a-ți împuțina pretenziunile și a renunța înseamnă că ești cuminte și ști a-

precia lucrurile după valoarea lor. Femeile cari nu și știu înfrâna dorințele, nu vor fi nici când fericite, pentru că nici când nu vor putea avea atâta cât cer pretenziunile lor neînfrânate. Pe urmă nu vor mai avea plăcere nici în toalete, nici pălării, nici bijuterii, nici în curtezani și duse de vârtejul pretenziunilor se vor prăpădi — alergând după fericire vor cădea în prăpastia poftelor de unde nu mai este reîntoarcere. În legătură cu aceasta îți voi spune o mică întâmplare. Eram pe vapor spre Lovrana. În Abbazia s'a urcat o societate veselă, având și ea de gând a merge tot acolo. Societatea consta din vre-o 3 dame de vrâsta mijlocie iar una ca de 20 ani, tinăra, elegantă și cu înfățișare foarte plăcută, căci tineretea e frumusețe, ori a-ți văzut soarele primăverii lucind altfel, decât plin de vrajă? În jurul damelor erau și vre-o 4—5 cavaleri. Toți veseli, toată societatea glumea. Rideau toți și se amuzau de priveștiștea încântătoare, cu toate aceste toată atențiunea era îndreptată spre dama cea tinăra care purta pe cap un voal alb ușor care îi apăra părul bogat de bucle, să nu fie deranjat de vânt sau stropit cu apa namoloasă a mării. Pluteam cu vaporul în mijlocul mării, și mă delectam în priveștiștea fermecătoare și admiram jocul valurilor și freamătul lor. În fața mea vedeam dama cea tinăra încunjurată de cavalerii cari îi făceau fel de fel de complimente. Până când ea se întorcea în dreapta și în stânga și suridea grațioasă când unuia când altuia dintre cavaleri — vântul se juca cu vâlul de pe capul ei, ridicându-l când de un capăt când de altul, și mănându-l în voia lui, iar adeseori îl arunca în fața celor din jur, apoi repede îl dedea în altă parte.

O damă mai tăcută risca observarea că vântul va răpi voalul și-l va duce. O și făcurăm atență la rându-ne să-l strângă mai bine, căci ușor fiind este expus capriciilor vântului și ar fi păcat să cadă în valuri.

Toți răsără, observând că tocmai ușurința lui ar fi fermecătoare și că damele fiind nespuse de frumoase așa legate, să nu-i fie frică, vântul nu va fi în stare a-l răpi. Lasă că valurile încă erau pe partea lor arătând damicelei un chip draguț cu voalul alb ușor... și astfel voalul își lua salturile în dragă voie ne mai fiind oprit de nimeni, și când se amuzeau mai tare de figurele și sborurile voalului, veni o aripă aspră de vânt și cu atâta putere îl smiși, că fără veste văzurăm numai că voalul e răpit, aruncat între valuri unde-și află perirea.

Dragă Leli — ce e marfă ușoară n'are pace, n'are alinare, nu-și află astâmpăr până cade în vârtej și se înecă.

Cearcă deci iubita mea a ști deosebi ușurința de greutate.

Ce e mai greu stă locului, și dacă se mișcă — mișcarea e cumpănită și cu tact merge mai încet, nainte dar sigur: — ce e ușor sboară deodată sus lovește pe mulți în față dar întese-și rupe capul.

Incunjură stofa ușoară!...

Te sărut cu drag

Binevoitoarea

Concursuri pentru analfabeți

(Circulară către toate direcțiunile despărțămintelor).

Domnule director!

Vremile în cari trăim ne impun o apropiere sinceră de popor, cu gândul curat de a-l smulge cât mai curând din întunerecul neștiinții și a-l ridica în rândul neamurilor culte, conștie de menirea lor în lume. Viitorul poporului nostru numai atunci va fi asigurat, când el va fi stăpân pe o puternică cultură națională, care îi va putea înlesni lupta pentru viață, alături de celelalte popoare. Și se știe, că condiția primă a oricărei culturi e cunoștința de carte, fără de care astăzi un popor nu-și mai poate îndruma soarta pe cărări mai bune. Scăderea cea mai mare a poporului nostru e tocmai lipsa cunoștinții de carte. Cu durere trebuie să o spunem, că dintre toate neamurile țării noastre numai rutenii ne întrec în analfabeți, toate celelalte sunt înaintea noastră. Credem, că a sosit timpul, când toți cărturarii trebuie să ne așternem pe muncă serioasă pentru a mântui poporul nostru de această rușine a neștiinții, de această robie a întunerecului, căci întârzierea culturală a țărânimii e o primejdie mare pentru însași existența națională a poporului nostru.

În anii din urmă în cadrele „Asociațiunii”

s'au ținut mai multe cursuri de analfabeți, cari, ca început, au dat rezultate destul de multămitoare. Dar greutatea începutului au făcut pe mulți cărturari să renunțe la continuarea acestor cursuri pornite cu multă însuflețire, așa că în iarna trecută, după informațiile ce le avem, s'au instruit analfabeți abia în 23 de comune, din cele peste 3000 câte avem.

„Asociațiunea” își ține, deci, de datorință a indemnă din nou toate despărțimintele sale să reia aranjarea cursurilor de analfabeți, în cursul acestei ierni și să stăruie pe lângă domnii preoți și învățători dela sate să nu se sperie de greutatea ce le întâmpină chiar și din partea sătenilor, ci să le țină la început cu ascultători puțini, pe cari să-și deie silința a-i învăța bine scrisul și cetitul, ca să fie pildă vie pentru ceilalți săteni îndărătnici și nepricepuți.

Un mijloc foarte bun pentru a trezi între țărani neștiutori de carte interesul față de scris și cetit sunt șezătorile culturale, cari se pot aranja duminica și în sărbători. La aceste șezători, pe lângă lectura din autorii noștri mai de seamă făcută de către domnii preoți și învățători sau alți cărturari, să citească și câte un țaran mai priceput, iar tineretul să declame și să cânte diferite poezii și cântări.

Cu ocazia acestor șezători cărturarii să explice țăranilor rostul „Asociațiunii”, să-i indemne să se înscrie membri ajutători, arătându-le broșurile ce le primesc în schimbul taxei de 2 cor., și cetindu-le părți din aceste broșuri. Tot la aceste șezători să se stăruie pentru înființarea *agenturilor „Asociațiunii”*.

Pe lângă aceste șezători, domnii învățători să facă în fiecare duminică deprinderi de scris și cetit cu tineretul ieșit de curând din școală. La aceste deprinderi să fie admiși și analfabeții, pentru a le trezi dragostea față de carte.

Pentru a răsplăti întrucâtva munca săvârșită, comitetul central a decis să împartă 10 premii de câte 50 cor. între acei preoți și învățători, cari până la 1 mai 1912 vor dovedi prin direcțiunile despărțimintelor, că au instruit în scris și cetit mai mulți analfabeți în cursul iernii 1911/12. Pe lângă aceste premii, despărțimintele de sigur vor mai împărți și altele, fie din averea lor fie din donațiunile băncilor și particularilor.

Comitetul central al Asociațiunii pentru a înlesni ținerea acestor cursuri a decis să pună la dispoziția despărțimintelor abecedarul pentru analfabeți lucrat de I. Bota. Despărțimintele, cari aranjează cursuri pentru analfabeți, sunt invitate deci să înainteze comitetului central o cerere, arătând de câte exemplare din Abecedar au lipsă. Despărțimintele vor înainta această cerere numai după ce vor fi primit rapoarte dela preoții și învățătorii din comunele de pe teritoriul lor, câți ascultători sunt în fiecare curs. Trebuie deci să aibă grijă ca abecedarele să nu se risipească fără nici un folos.

Atragem atențiunea tuturor directorilor de despărțiminte, a preoților și învățătorilor că cursurile de analfabeți nu pot fi oprite de organele administrative ale statului, fiindcă conform statutelor, Asociațiunea e îndreptățită a aranja asemenea cursuri, cari ținesc promovarea culturii noastre.

Facem deci încăodată un apel călduros către toți directorii despărțimintelor Asociațiunii și către toți cărturarii noștri să țină în cursul acestei ierni cursuri cu analfabeții, căci numai cu ajutorul acestora putem înlesni pătrunderea culturii în mase largi ale poporului nostru.

Sibiu, 10 decembrie 1911.

Andrei Barseanu,
președinte.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

Răsboiul italo-turc

Telegramele sosite astăzi anunță că Turcia a cedat Egiptului teritoriul Sollum, pe care guvernul egiptean l'a și întărit cu garnizoană. Teritoriul acesta este situat în partea ostică a Cirenaicei și se mărginește cu Egiptul.

Pentru Anglia portul Sollum e de mare importanță, mai cu seamă, că el contrabalansează recenta operațiune italiană, Tobrukul. Cedarea teritoriului Sollum a pricinuit mare senzație în Italia, deși după părerea unor bărbați de stat italieni între Anglia și Italia există un acord mai vechiu, în înțelesul căruia în cazul asediării Tripolitaniei, teritoriul Sollum trece în posesiunea Angliei, adică a Egiptului. E curios însă, că cedarea acestui teritoriu s'a făcut prin sultanul, cu toate că regele Victor Emanuel proclamase deja anexiunea Tripolitaniei și Cirenaicei. Din punctul de vedere italian, cedarea acestui teritoriu numai singură Italia o putea face Angliei. Din contră guvernul englez a primit „darul” oferit de către Turcia și prin aceasta ea a voit să dovedească, că Tripolitania și Cirenaica stau încă tot sub suveranitatea sultanului.

Înaintarea italienilor.

Constantinopol. — Din Delirab se anunță: Sâmbătă după o luptă de șase ore 7000 de italieni au înaintat 500 metri în direcțiunea sud-estică dela Elfa—Temis. Dispunem de trupe suficiente pentru ca să putem împiedeca înaintarea italienilor în ținuturile muntoase. Trupele italiene au surprins la Suvani Banaden 2000 de arabi. După o luptă de 1 oră cu baioneta, în care 1 ofițer și 15 soldați au fost făcuți prizonieri, arabii au fost respinși de focul artileriei italiene. Ieri italienii au înaintat până la Suvani.

Declarațiile deputatului italian Nava.

Roma. — Deputatul Nava, care s'a întors din Tripolis, declară că la Cirenaica trupele italiene cari numără 30 mii de oameni se pregătesc pentru un marș însemnat. Nava spune, că *pacea nu se va încheia, până ce italienii nu vor câștiga o victorie hotărâtoare în Cirenaica.*

Reîntoarcerea lui Marconi.

Tripolis. — Marconi care a condus în persoană lucrările de instalări radiografice la Tripolis și Cirenaica, s'a reîntors în Italia.

Știri de pe câmpul de luptă

Roma. — „Agenția Stefani” publică: *Ziarele „Ikdam” și „Tanin” anunță, că ministerul de război otoman ar fi primit dela Ewer bey o telegramă în care se asigură, că trupele turcești au înfrânt în mod grav pe italieni la Benghazi. Trupele arabe ar fi înaintat până lângă oraș obligând pe italieni a se trage și transportând cu ele armele și munițiuni luate dela ei noștri.*

Știrea despre această pretinsă victorie, a cărei dată lipsește, e ca de obicei absolut falsă.

Din ziua de 10 decembrie în care a avut loc un viu atac din partea turcilor și arabilor, atac respins în mod strălucit de trupele noastre și cari din contră au reperțat o victorie însemnată, nu a mai avut loc un asemenea atac din partea inamicului.

Roma. — „Agenția Stefani” anunță din Tripolis: În ziua de 16 decembrie torpiloarele „Yride” și „Cassiopeia” au făcut între Ali Said și Makaber, în apropiere de granița franceză, o cale de recunoaștere. Un grup de arabi a slobozit focuri de pușcă asupra vaselor. Un matelot a căzut mort, 1 a fost rănit. Artileria noastră a împrăștiat pe arabi, cari au suferit pierderi mari.

Escadre italiene în apele turcești.

Constantinopol. — „Agence Orientale” anunță, că la ministerul de război au sosit știri din diferite orașe ale coastelor, după cari ieri au fost văzute în dreptul acestor orașe vase de război italiene, cari încruciau lângă coastă și în largul mării.

Un vapor comercial sosit aci, comunică de asemenea că a întâlnit în apropiere de coasta turcească vase de război italiene.

O știre din Salonic spune că o escadră compusă din 15 vase de război italiene, a trecut ieri la orele 9.25 înainte de amiază prin apele Saloniceului, îndreptându-se spre răsărit.

În Smirna au fost văzute 2 crucișătoare italiene și 6 torpiloare.

O depeșă din Trapezund spune că acolo au fost zărite, pe amiază, 5 vase de război italiene cari se îndrepta spre Sud.

În cercurile militare se așteaptă o întinsă acțiune navală a Italiei, în apele turcești.

Generalul Caneva rănit?

Constantinopol. — O telegramă din Tripolis anunță, că generalul Caneva a fost rănit în timpul luptei din jurul localității Ainzara.

Canoniere turcești desarmate de englezi.

Roma. — La ministerul de marină se declară că cele 5 canoniere turcești cari se află în portul Suez, au fost desarmate din ordinul lordului Kitchener, iar echipagiile lor au fost imbarcate și pornite spre Turcia.

În asemenea împrejurări n'ar fi fost nevoe ca vasul de război italian „Piemonte” să captureze vasele turcești.

Subscripția italienilor din Argentina.

Genua. — După o știre primită din Buenos Aires, subscripția făcută acolo de supuși italieni pentru familiile victimelor războiului, a întrecut până acuma suma de 100 mii lire.

Multimilionarul Devodo cumpără acum 100 mii cai și catări pe cari îi va trimite în dar guvernului italian.

Dare de seamă

La concertul corului bisericesc din Budapesta aranjat la 25 noembrie a. c., au binevoit a suprasolvi următorii domni și doamne:

D. dr. Iosif Gall 100 cor.; d. Gh. Serb și d. A. de Mocsonyi 50 cor.; I. P. S.-Sa Ioan Meșianu mitropolit, d. Gh. Derussi consul, d. I. de Pușcariu, d. dr. Gh. Pop de Băsești, d. dr. T. Mihali deputat, d. T. Muntean preot în Delinești 20 cor.

P. C. S. Ghen. Bogoeviciu protosincol 14 cor.; I. P. C. S. Filaret Musta vicar episcopesc și d. Gh. Sida câte 12 cor.; d. I. Georgia protopop în Borșineu, d. dr. Gh. Dobrin adv., d. I. M. Roșu adv., d. dr. L. Tămășdan adv., d. dr. A. Vaida deputat dietal, d. dr. P. Pitișteanu, d-na Herm. Maniu, d-na I. Zomborean 10 cor.

Dr. Gh. Bilascu med. I. Cavidachi, N. Brinzei, și M. Gh. Radulescu farm. câte 8 cor.

D. dr. Gh. Popu jude la curie, d-na E. Hornoiu, d. A. Paul, d. I. Mezei jude la curie pens. d. Gh. de Matuska, Casa de păstrare din Sasea 6 cor.

D. D. Birăuțiu, d. I. Noaghea, d. C. Popescu, P. Ionașiu și societatea universitarilor sârbi câte 5 cor.

In interesul propriu recomand onor. public să privească expoziția aranjată cu gust, corespunzătoare de crăcin din cele mai moderne obiecte pentru ornamente și de folos, în depozit foarte mare. **Mare depozit în rame pentru fotografii, pe cari le pregătesc cu preț ieftin.**

FISCHER MÓR comerciant de lămpi de porcelan și obiecte pentru ornament.

A r a d, Piața Andrassy Nr. 20.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 308.

D. d. L. Lința, d. dr. T. Babeș, d. N. Boinca câte 4 cor.

D-șoara Neică Papp (Beiuș), d. I. Petra, d. T. Popoviciu, d. A. Husari și dr. Benghiș câte 3 coroane.

D. N. Dumitreanu 2 cor.; d. I. Tat și d. V. Tiruca câte 1 cor.; Societatea stud. tehnici 50 cor.

Ulterior ne-au mai trimis d. br. Duka G. de Kádár 20 cor., iar d. A. Sequens prof. teol. în Caransebeș ne-a donat 2 compoziții a d-sale: (Liturgia sf. Ioan Gură de aur) și Ingerul.

Au intrat cu totul 1091 cor. —
S'a spesat 812 " 90
Venitul curat a fost: 278 cor. 10

Primească toți aceștia expresiunea deosebitelor noastre mulțumiri pentru distinsul lor sprijin, care ne încurajează la o activitate cu mult mai intensă în viitor și care cu deosebită satisfacție îl privim ca o consacrare a procedurii noastre ireproșabile și mai presus de toate naționale. Aven deosebita satisfacție de a fi contribuit cu o mică petricea la marea clădire, a cărei construcție ne-am propus a o sprijini din toate puterile și nu va trece mult timp până ce vom putea ieși din actualele cadre mai restrânse, căci corul acesta deja a devenit un factor social și cultural indispensabil. E o mare ușurință, că autoritatea bisericească dispune și de mijloace coercitive în privința aceasta, așa că permanența îi este deja asigurată. Mulțumim îndeosebi tuturor acelor cari cu autoritatea lor ne-au ajutat mult la menținerea disciplinei, care trebuie să ne călăuzească întru toate. Îndeosebi patronului dr. Iosif Gall. Tot astfel mulțumim d-ilor Hortensia Popescu-Birăuțiu, Gabriela Ionescu, d-șoarelor Delia Plopu, Aurelia Murariu, Georgina Roșu și Genia Munteanu, d-ii C. Olariu și tuturor acelor cari cu atâta amabilitate și-au oferit prețiosul concurs și n-au cruțat nici o osteneală pentru reușita bună a concertului.

Dr. Liviu Lința,
președinte.

INFORMAȚIUNI

Arad, 20 decembrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, urcare în temperatură și pe alocurea, mai cu seamă la vest, ploi.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, apoi moderată, pe alocurea ploi.

Temperatura la amiază a fost de 14 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klg.)

Grâu pe aprilie	Cor. 11.76
" " maiu	" 11.65
Secară pe aprilie	" 10.34
Cucuruz pe maiu	" 8.57
Cucuruz pe Iulie	" 8.63
Orăș pe aprilie	" 9.70

Rectificare. În corespondența din Iași, apărută în numărul de duminică al ziarului nostru s'au strecurat la adresa d-lui G. Ibrăiteanu câteva aprezieri pentru cari ne pare rău.

Sărmanul „Ujság“! Zău că-s de compătimit agili pioneri ai „ideei“ din cetatea lui Wesselényi. Nu trece zi să nu le auzim suspinurile patriotice și scâncirile desperate că elementul maghiar e rău primejdut în patria străbună, în Ardeal. De data asta nu-s mulțumiți patrioții cu politica de colonizare a ministrului de agricultură, Serényi. Cică Darányi era mai bun patriot, proiectul lui de colonizare era alcătuit cu mai multă înțelepciune, decât planul lui Serényi, care deși are și unele părți bune, totuși nu poate duce curând la scopul dorit, la întărirea economică a elementului maghiar în Ardeal. Durerea

cea mai mare a fițuicei dela Cluj însă, după propria mărturie, nu i-o cauzează alta decât împrejurarea că banca proiectată de Serényi se va face pe seama guvernamentului și — vai nenorocire! — nu pe seama kossuthiștilor dela „Ujság“. Și ce bine le cădeau patrioților dela „Ujság“ fărâmurile din milioanele lui Darányi!

În Ofenbaia, într-o regiune frumoasă a Munților-Apuseni, cu locuitori români, cu cale ferată și cu lucrări industriale de mine, postul de medic cercual se poate ocupa la moment și cu siguranță din partea unui medic român.

Societatea academică „Junimea“ din Cernăuți și-a ales următorul comitet pe anul administrativ 1911—12:

Președinte: Aurel Stefanelli, stud. jur.;
vice-președinte: Octavian Tarnavski, cand. jur.;
secretar I: Terențiu Tripa, stud. teol.;
secretar II: Gheorghe Nistor, stud. fil.;
casier: Silvestru Pavel, stud. jur.;
controlor: Valerian Tarnavski, cand. jur.;
bibliotecar: Ștefan Văcărean, stud. jur.;
econom: Dimitrie Popescu; ca delegați ai Clubului membrilor emerițați: dr. Ion cav. de Cuparencu, dr. Eugen Botezat.

Consecințele măcelului din Iștip. Din Sofia se anunță: Dupăcum se știe, acum câteva săptămâni, revoluționarii bulgari au săvârșit în Macedonia câteva atentate, din cari cel mai grav a fost cel dela Iștip. Aci bulgarii au svârșit o bombă într-o moschee în timpul slujbei religioase a Bairamului, omorând un mare număr de credincioși. Infuriați, turcii s'au dat atunci la o goană în contra bulgarilor din oraș, ucizând pe mulți dintrânșii și rânind vre-o 80 de inși. A fost un măcel, care a agravat și mai mult relațiile și așa destul de rele dintre bulgari și turci.

Pentru a protesta contra măcelării bulgarilor macedoneni din Iștip, s'au ținut pe ziua de ieri întruniri în toate orașele mai mari ale Bulgariei. Un mare meeting s'a ținut la Sofia, înainte de prânz. S'a făcut apoi o demonstrație pe străzile orașului. După amiază a avut loc o nouă demonstrație.

Rezoluțiile votate vor fi inmanate guvernului bulgar, comitetului balcanic din Londra, și reprezentanților puterilor.

În rezoluțiile acestea se cere să se pună capăt, odată pentru totdeauna, măcelurilor din Turcia. Se cere guvernului bulgar să înceapă o politică agresivă față de Turcia și se protestează contra ideii unei confederațiuni balcanice.

Italieni sălbatici. „Românul“ din America scrie următoarele:

Săptămâna trecută am avut oaspeți români din Clairie, Minn, lucrători de prin Porcești, cari ne-au povestit lucruri înspăimântătoare despre sălbătăciile italienilor cu cari au lucrat împreună.

Cu toții erau la o lucrare de drum afară de oraș și locuiau în colibi construite pentru muncitori, numite șente. Formanul era român.

Un muncitor italian s'a supărat pe formanul român, pentru niște vorbe de dojană și a cercat să-și răzbune.

Noaptea pe când românii dormeau s'a furișat înlăuntrul șentei și a pus dinamită sub paturile românilor. Dinamitele au explodat aruncând pe românii noștri în aer. Ca minune însă au rămas cu toții în viață, numai paturile și coliba s'au făcut toate bucăți.

Altă zi s'au adunat englezii ca la minune și au zis: „Trebuie că sunteți foarte plăcuți înaintea lui Dumnezeu, că ați rămas în viață, căci așa ceva numai în minune s'a mai pomenit“.

Conflict ruso-american din cauza ovreilor. Compania telegrafică „Exchange“ din Londra anunță

din Washington, că ambasadorul rus a comunicat secretarului de stat din Knot că în cazul când rezoluția propusă mercuri de deputatul Sulzer și adoptată de camera reprezentanților, va fi adusă la îndeplinire, aceasta va fi considerată cu o insultă adresată Rusiei.

Rezoluția se exprimă în favoarea denunțării convenției comerciale dintre Rusia și Statele-Unite din anul 1832, din cauza chestiunii pașapoartelor și a efectelor acestora asupra ovreilor din America.

În onoarea lui Massenet a avut loc la Opera din Paris duminică o serată muzicală cu bucăți din operele maestrului, la care și-au dat concursul toți artiștii mari, pentru a serba frumos aniversarea de 40 ani dela reprezentarea primei piese a lui Massenet. S'a predat actul III, din opera „Cid“, (1885) uvertura la opera „Le voi de Lahore“ (1877), baletul din „Thais“, apoi renumitul actor Mounet-Sully dela Comedia franceză a citit două sonete de Edm. Rostand în care e preamărit Massenet, violinistul divinului cor în care Mozart are flautul, și cântărețul melodios al amorului; a urmat actul IV, din „Manon“ (1884) și din „Don Quichotte“ (prez. 29 dec. 1910) și de încheiere un intermezzo dirijat de însuș maestrul.

Jules Massenet va implini la 12 maiu 70 ani, și este cel mai popular dintre marii compozitori contemporani ai Franței. Dela 1878 până la 1896 a fost profesor de compoziție la conservatorul din Paris.

„Österreich-Ungarn“ e numele revistei săptămânale care va eși la 1 ianuarie în locul cotidianului „Vaterland“ la Viena. Revista e redactată de d. Paul Siebertz, (directorul ziarului amintit), și va urma acelaș program creștin-conservativ care l'a avut „Das Vaterland“.

G. Enescu a avut, ca de obicei, succes strălucit la concertul ce a dat, împreună cu excelentul pianist Eduard Rislér la Berlin.

Ziarul „Berliner Tageblatt“ scrie: „Cei doi maestri, care bucuroși se prezintă împreună, nu sunt egali. Enescu, este indiscutabil cel cu natură musicală mai originală; calitățile sale de violinist virtuos sunt extraordinare. Pentru tot ce privește tehnica are în Rislér un partener de acelaș nivel; dar la forte sunetul clavierului nu se știe împreună cu tonul divin ce dă violina în mâna lui Enescu.“

G. Enescu e apreciat la Paris și ca compozitor între cei dintâi.

Conflict cu Statele-Unite? Legile Rusiei interzic strict ovreilor externi trecerea în țară, fără considerare la pașaportul ce prezintă aceia. Măsura aceasta se aplică foarte sever, și, spre exemplu voiajerii de comerț n'au voie a păși peste frontieră decât dovedind că stau în serviciul unei firme rusești. Astfel ovreii cari au emigrat odată și s'au așezat în loc străin, nu mai sunt primiți pe pământul Rusiei, nici chiar pentru a-și cerceta rudeniile.

Se anunță, că în statele-Unite s'a pornit o mișcare pentru a exopera schimbarea acestei legi. Unele ziare scriu că va putea urma un conflict diplomatic între cele două state; guvernul uniunii ar fi amenințat că va suspenda convenția vamală cu Rusia (dela 1832) dacă aceasta nu va ceda, la ce ambasadorul ar fi răspuns că imediat va pleca dacă se va întâmpla așa ceva.

Știrile acestea sunt desigur umflate, pentru a forța interes pentru cauză. Sigur e atâta, că un agent comercial, O. S. Kraus, e la spatele acestor intrige. Acest Kraus a voit să facă o călătorie de studiu în Rusia, dar autoritățile l-au oprit de a intra. Supărat pentru acest afront, Kraus a încercat a înscena o acțiune antirusă în Statele-Unite cu scopul de a forța ștergerea dispozițiunilor. Ziarul „Novoie Vremia“ declară în un articol că la nici un caz nu poate fi vorba, nu de abolițiunea legii, ci nici de cea mai mică modificare.

Examen de cvalificațiune învățătorească. „Tel. Rom.“ scrie: Examenul de emendare cu acei elevi, cari la finea anului școlar 1909—10, cu ocaziunea examenului de cvalificațiune învățătorească, au obținut calcul nesuficient din unul sau două obiecte de învățământ, se va ține la seminarul „Andreian“ din Sibiu, vineri în 9/22 decembrie a. c.

Conferința d. dr. Voicu Nițescu despre „Societatea de azi și crima“, ținută duminică în sala festivă a gimnaziului român din Brașov, a atras

un număr deosebit de mare de ascultători, cari au urmărit cu o viuă plăcere expunerile interesante și instructive ale simpaticului conferențiar. Timp de o oră d. dr. Nițescu a lămurit cu exemple scoase din istorie și din viața de toate zilele raportul între crimă și societatea omenească din trecut și de azi, insistând asupra principalelor motive, cari nasc crimele. Aceste motive sunt de căutat deoparte în patimele omenești, de altă parte în organizarea imperfectă a societății omenești. Patima principală, care este izvorul unui șir nesfârșit de crime este beția, care — durere — face pe zi ce merge ravagii tot mai înspăimântătoare și în sinul poporului românesc. Conferențiarul ilustrează aserțiunile sale cu numeroase dovezi și pledează pentru societățile de abținere sub egida Asociațiunii. Face amintire apoi de crimele pricinuite în măsură mai mică de patima tutunului, a opiumului și a jocului de cărți.

Vorbind despre organizarea imperfectă a societății omenești, arată crimele ce le săvârșește aceasta organizare din cauza patimei de proprietate și dominațiune, care imparte astăzi societatea în etăpăni și stăpâniți. Ilustrează aceasta cu numeroase dovezi din viața statelor. Trece apoi în revistă doctrinele socialismului, anarhismului și nihilismului, cari nici pe departe nu sunt în stare să saneze răul existent. Socialismul deși are unele doctrine acceptabile, e discreditat prin faptul, că în fruntea lui s'au cocoțat evreii, cari în urma firei lor și a învățăturilor talmudului discreditează această mișcare. Singura doctrină, care ar fi în stare să aducă raporturi normale în societatea omenească, este evanghelia iubirii de aproapele, propovăduită de domnul nostru Isus Cristos.

Terminând d. dr. Nițescu a fost cu căldură aplaudat și felicitat.

Studentii români la Geneva. În ziua de 10 decembrie n. s'au ținut o întrunire a tuturor studenților români — aproape treizeci — și s'a reînființat vechea societate „România”, alegându-se următorul comitet: președinte d. Vladimir Ghidionescu, doctor în filozofie; vice-președinte d. Gheorghe D. Marino farmacist; casier, d. A. Constantin; secretar d. V. Vărgolici; ajutoară de secretar d-soara Silvia Constantinescu.

Societatea e pusă sub prezidenția de onoare a d-lui G. Fazy consulul onorar al României în Elveția.

În ședința de inaugurare s'au ținut conferințe, s'a declamat și s'au executat bucăți de muzică.

Dela „Societatea scriitorilor români”. Comitetul „Societății scriitorilor români” a hotărât editarea unui Calendar al societății pe anul 1912. D-nii membrii sunt rugați să trimețată de urgență, pe adresa d-lui Emil Gârleanu, președintele societății, directorul Teatrului Național din Craiova, sau a înmâna d-lui Cornelii Moldovan, secretarul societății, un articol sau o bucată literară împreună cu o notiță biografică și ultima fotografie.

Războare groaznică. Din Kenoska, Wis., în America, vine știrea, că italianul Marchesi și-a găsit soția în flagrant delict cu vârul său mai tânăr. Marchesi a venit mai de grabă acasă ca de obicei și așa i-a surprins în somn. S'a furiașat cu încetul în odaia de dormit și cu o săcură bine ascuțită le-a retezat la amândoi capul.

În aceeași oada durmeau și doi copilași ai lor, cari însă nu s'au trezit din somn. Marchesi s'a spălat frumos, a luat copilașii și i-a dus la sora lui, iar el a plecat la biserică. Când s'a făcut ziuă și preotul a venit ca să țină slujba, Marchesi a ieșit din ascunzătoarea lui și a mers de i-a spus ce a făcut. El avea continue muștrări de conștiință și vedea tot figuri cu capetele tăiate trecând pe dinaintea lui.

Preotul l-a dat pe mâna poliției și acum își așteaptă pedeapsa în temniță.

Franța și Austro-Ungaria. În ședința de ieri a camerei franceze s'au făcut

declarații de însemnătate netăgăduită pentru raportul dintre monarhia noastră și dintre Franța. Deputatul Jaurés, într'un discurs fulminant ce l-a rostit în ședința de ieri, vorbind despre conflictul marocan spunea că — după informațiile ce are — Austro-Ungaria numai în acel caz e aplicată să-și dea consentimentul la acordul franco-german dacă i-se va mijloci un împrumut ieftin pe piața franceză.

Ministrul de externe de Selves s'a grăbit să dea imediat o desmințire categorică acestui svon, provocându-se la mărturia ambasadorului austriac. Acesta fiind chiar de față aproba prin gesturi pe de Selves.

Atentat contra ministrului englez Lloyd George. Din Londra vine știrea, că ministrul Lloyd George, cel mai capacitat și mai radical membru al guvernului Asquith, sâmbătă a fost victima unui atentat.

„Asociația liberală a femeilor” convoacă o mare întrunire de demonstrație în favoarea dreptului de vot al femeilor, la care fură invitați și secretarul de stat dela ministerul de externe sir Eduard Grey și ministrul Lloyd George. Cu mult înainte de începerea întrunirii încăperile asociației femeilor fură tixite de o imensă mulțime de oameni. În fața clădirii staționa de asemenea o mulțime compusă din mai multe mii de oameni.

Între sufragete și polițiștii cari păstrau ordinea, se iscară mai multe mici ciocniri, cu care prilej fură arestate mai multe doamne.

Când cei doi miniștri intrară în sala de întrunire, sufragetele desfășurară drapelul și pancarte cu inscripții privitoare la dreptul de vot al femeilor. Sir Eduard Grey declară în discursul său, că el recunoaște dreptul femeilor la activitatea politică, totuși femeile să mai aibă puțină răbdare și mai ales să se abțină dela acte brutale.

În același senz a vorbit și Lloyd George.

După întrunire cei doi miniștri părăsiră sala, unde sufragetele așezate pe două rânduri isbucniră în urale și strigăte de „trăiască!” Pe stradă mulțimea se îngrămădi în jurul miniștrilor. Dar abia se apropiară la cinci pași de automobilul care îi aștepta, un individ care pătrunsese în primele rânduri ale mulțimei, aruncă odată asupra celor doi miniștri o cutie de sardele, care atinse pe Lloyd George în obraz. Lloyd George șovăi și fu prins în brațe de sir Eduard Grey. Polițiștii respinseră mulțimea.

Lloyd George fu apoi transportat de către Grey, de secretarul acestuia și un polițist până la automobilul său.

El căpătase o rană adâncă de asupra ochiului stâng, și rana se umflă imediat atât de tare încât ochiul nu se mai putea vedea. Una din buze fusese de asemenea tăiată de cutia de sardele.

Sir Eduard Grey își luase rămas bun dela Lloyd George după care acesta se întoarse cu automobilul la locuința sa, unde fură chemați mai mulți medici.

Imediat după plecarea celor doi miniștri poliția procedă cu mare energie pentru a aresta pe atentator. Acesta fu arestat o jumătate oră după comiterea faptei sale, pe care o recunoscuse.

El declară, că a comis fapta sa din răzbunare, deoarece el face răspunzători pe cei doi miniștri pentru întârzierea acordării dreptului de vot femeilor.

Atentatorul este scoțianul Allen Mac Dugall, originar din Dundee.

Personale. Maiorul Simeon Drăgan, comandant de piață în Mostar, a primit cu ocaziunea retragerii sale din serviciul activ, expresiunea „celei mai înalte mulțumiri”.

Printul Ghica, noul ministru plenip. român în Bulgaria, și-a ocupat postul său la Sofia și s'a prezentat duminică la regele Ferdinand.

Sinucidere lângă telefon. Din Londra vine știrea, că soția unui fabricant bogat din New York anume Rubinsohn, care întreținea relațiuni de dragoste cu comerciantul Fockrer, duminică s'a sinucis. Înainte de a comite fapta sa, ea și-a chemat prietenul la telefon spunându-i, ca să fie cu atențiune la împușcătura, pe care în curând o va auzi. Imediat femeia a luat revolverul în mână și a tras două focuri asupra sa. Fockrer a auzit prin telefon împușcăturile și imediat a alergat la locuința lui Rubinsohn. Femeia zăcea moartă lângă telefon având craniul găurit de gloanțele revolverului.

Comisiune de ofițeri români la Viena. Domnii: colonel Calinescu, locotenent-colonel Vicol, căpitan de artilerie Demetrescu fac o călătorie de studiu pentru a cunoaște anumite instituțiuni militare ale monarhiei.

Spion rus travestit în haine femeiești. Din Brod vine știrea, că luni seara a fost arestată aici o femeie, despre care însă s'a constatat, că e bărbat.

Arestatul a declarat, că vine din Varșovia, unde el e învățător. La el au fost găsite documente foarte compromițătoare, din cari s'a aflat, că el făcea spionaj pentru Rusia.

Incendiu la o serbare pentru copii. Din Viena vine știrea, că duminică seara cu prilejul serbarei pomului de Crăciun pentru copiii săraci, organizată în sala hotelului Bairischerhoff, s'a întâmplat o nenorocire. În timpul serbării a izbucnit un incendiu pe scenă. Trei copii au fost grav răniți.

Metodă americană. În zilele trecute scrie „Românul” din America, am avut fericirea să vedem mai multe care de tren transfăcute în grădini de expoziție. Carele erau pline cu tot felul de produse de ferme: cucuruz, grâu, cartofi, apoi poame, trestie de zahăr, și alts multe lucruri cari de cari mai frumoase.

Compania de tren Chicago Milwaukee & St. Paul, a făcut noua linie de tren prin statele Montana, Wyoming și Washington, cari sunt mai puțin populate și nu aduc companiei de tren câștig destul. Se nuzesc deci să atragă lumea spre vest.

Parcurg deci cu expoziția lor tot castul ca să arate farmerilor ce lucruri frumoase se produc în vest.

Din Cleveland și jur s'au hotărât mai mulți farmeri să-și cerce norocul în golden west.

Juvaerele princesei Fife. Din Tanger vine știrea, că domolindu-se furtuna s'a început din nou acțiunea de salvare a naufragiaților vaporului „Delhi”. Dar și de astădată numai după mai multe încercări a reușit să se poată asvârli la țarm ștreangul, cu ajutorul căruia pasagerii unul câte unul abia au putut fi aduși la țarm. Nenorocii aceștia au ajuns la țarm udați până la piele, fiindcă ștreangul de salvare, pe care pasagerii au fost trași la țarm, în jumătatea drumului a ajuns în apă.

Voiești un

cadou de Crăciun?

Atunci comandă o

garnitură frumoasă de piele engleză!

Dela cine? Dela fabrica de mobile

Székely és Réti, din Márosvásárhely, piața Széchenyi nr. 45.

Persoanelor solide se vinde pe lângă solviri în rate, fără urcarea prețului. Mobilier complet pentru prânzitoare, dormitoare, saloane, pronom și pentru domni gargonă.

Mare asortiment în mobile pentru mirese.

Prețuri extraordinar de ieftine!

La cereri din provincie ne prezentăm în persoană, cu bogatele noastre colecții de mustre.

Telefon Nr. 245.

Juhász és Társa

biblioteca modernă, compozițiuni și librării. Cărți cu figuri, serieri pentru tineret. — Ornamente pentru pomi de Crăciun, hârtii de epistolă.

Mare asortiment
:: în ilustrate. ::

Telefon Nr. 245.

IACOB ȚEPENEU

PIETRAR ȘI SCULPTOR
FEHÉRTEMLÖM (BISERICA-ALBĂ),
STR. STEFANI No. 2.

Proprietar de ocne: TEOFIL POPOVICIU

Mare magazin și atelier de pietrii mormântale precum: lucruri de marmoră, granit, laborator, piatră de năsip, etc. Lucrez și în provincă. — Prețuri moderate.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, esecută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de platire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrierului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DĂNIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat
ARAD, str. Illés nr. 38.
(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în branșa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderate.

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VĂRȘET
LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:

Văduva HUGO APFELBAUM

CEL MAI MARE DEPOSIT DE
MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII
PREȚURI MODERATE.

VĂRȘET STR. KUDRITZER

No. 11 și 16.

(TĂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865

Birou de informații!

Cunoscând multe lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2-3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. — La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III/19.

Telefon
Nr. 100.**Aradi Ipar-és Népbank pénzváltó üzlete.**Telefon
Nr. 100.

ARAD. Palatul: hotel Crucea-albă.

Lozuri hipotecare convertite.

Tragere deja în 27 luna crt.

Câștigul principal: **Un milion coroane.** Prețul unui bilet interimal 12 cor.

Vindem aceste lozuri conform prețului de curs cu **175 coroane**, pe lângă solvire în bani gata sau în deposit. În cazul ultim, are a se plăti la cumpărare **35 cor.**, iar restul să amortizează în rate, după voie, pe lângă rebonificare de interese moderate.

Primește depuneri spre fructificare contra libel, sau în cont-curent. — Oferă publicului prin împărțirea oarelor de birou cea mai mare comoditate, stând la dispoziție dela 9-12 a. m., și 1/2-1/2 p. m.

Cumpără și vinde hârtii de valoare, lozuri, monete de metal precum, și bani străini. Primește angajament la bursă.

Acordă avansuri pe hârtii de valoare.

Colecțiunea principală a loteriei de clasă priv. reg. ung. Losul de clasă cu Nr. 12698 vândut prin noi a câștigat **600,000 cor.**

Aradi Ipar-és Népbank pénzváltó üzlete.

— Capital social și fond de rezervă peste 7,000.000 coroane. —

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

NEUMANN M.
CROITOR DE BĂRBAȚI.

DESPĂRȚĂMÂNT
DEOSEBIT PENTRU
COMANDE DUPĂ
MĂSURĂ.

Furnisorul curții cesare și regale și al camerei, depozit de haine pentru bărbați, copii și fetițe în
A R A D.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în
culoare galbină și neagră cu 16
coroane 50 fileri exclusiv la mine

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comanțele din provincie se
execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Nr. Telefonului 851.

Nr. Telefonului 851.

Aviz!

Aduc la cunoștința Onor. public, că în Arad Str.
Aulich Lajos Nr. 2 sub firma **BETTELHEIM**
K. utoda îmi urmez profesiunea pentru spălătul
și curățitul albiturilor în propriul meu atelier,
aranjat din nou și provăzut cu forță motorice.

Cu conducerea specială am încredințat pe

D-nul Ungăr József.

Mă voi nizu pe lângă aranjamentul de care dis-
pun, să corespund și celor mai gingașe așteptări,
angajindu-mi în acest scop și personal cu totul
nou. Spre a mă învrednici de încrederea mult On.
public, voi urma cerințelor moderne, aducând chiar
și cele mai mari jertfe materiale. În atelierul meu
cu conducerea specială să efeptuește orice incre-
dințare punctual și urgent. — Să curăță fru-
mos toalete, precum și alte punctualități pompoase.
Sistemul introdus de noi la călcatul gulerilor, es-
chide orice stricare. Pentru transportul albi-
turilor stă personalul meu la dispoziție.

Cu stimă:

Ungăr József.

Comande din provincie să execută prompt.

Nr. Telefonului 851.

Nr. telefonului 851.

Recomand magazinul meu de
modă pentru femei și bărbați
de galanterie.

Dispon de orice marfă pen-
tru sezonul de toamnă și
de iarnă, precum: cămeși,
ciorapi, ploiere, cravate,
gulere etc., tot felul de
lucruri de manufactură.

Prețuri solide!

Rog binevoitorul sprijin al
publicului român. Cu deo-
sebită stimă:

NICOLAE MIUȚA
BISERICA-ALBĂ
(FEHÉRTEPLOM).

**Cel mai bun
cadou
de Crăciun**

este o mașină de spălat sistem John, nu-
mită „Teligöz”. — Față de spălătul cu
măinile oferă — pe lângă cea mai mare
cruțare a albiturilor — în lucru, săpun,
material de foc și apă, o economisare de 75%.

Se află de vânzare la firma

Pöhm János,
Arad

în colțul stradei Eötvös și
Szabadság-tér.

Nr. Telefonului 851.